

Predlog modelov svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah

Poročilo iz naloge Svetovalna dejavnost za odrasle na srednjih poklicnih in strokovnih šolah

(besedilo ni jezikovno pregledano)

Pri pripravi poročila so sodelovali:

Sodelavke Centra RS za poklicno izobraževanje:

Barbara Bauman, Barbara Kunčič Krapež, mag. Gabi Ogulin Počrvina

Sodelavki Andragoškega centra Slovenije:

mag. Tanja Vilič Klenovšek, mag. Andreja Dobrovoljc

Zunanji sodelavci:

Teja Sever Žagar, dr. Marko Radovan (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta)

Metodološka podpora:

Nina Kristl (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta)

Zbrala in tehnično uredila:

Barbara Bauman

Center RS za poklicno izobraževanje

Ljubljana, december 2024

Vsebina

Uvod	7
1 Ugotovitve intervjujev s šolami	9
1.1 Metodologija	9
1.1.1 Namen raziskave	9
1.1.2 Opis inštrumenta	9
1.1.3 Opis zbiranja podatkov in analize	10
1.1.4 Opis vzorca	11
1.2 Rezultati	12
1.3 Povzetek rezultatov intervjujev s šolami	29
2 Svetovanje odraslim v Finskem srednješolskem izobraževanju	32
2.1 Izobraževalni sistem	33
2.2 Izobraževanje in svetovalna podpora	35
2.3 Smernice kakovostnega svetovanja	36
2.4 Svetovanje v srednješolskem izobraževanju	37
2.4.1 Načrt svetovanja	38
2.4.2 Seznanjanje s trgom dela in usmerjanje v nadaljnje izobraževanje	38
2.4.3 Svetovanje v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju	39
2.5 Svetovanje za odrasle udeležence	40
2.6 Usposobljenost svetovalnih delavcev	41
2.6.1 Vloga svetovalcev v srednješolskem izobraževanju	41
2.6.2 Pravni okvir in strokovni standardi	41
3 Predlagani modeli svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah	43
3.1 Opis predlaganih modelov svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah	43

3.2	Naloge svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah	45
3.2.1	Naloge svetovalca v IO v srednji šoli	47
3.2.2	Naloge organizatorja IO v srednji šoli.....	49
3.2.3	Sodelovanje šolske svetovalne službe pri svetovalni podpori odraslim v srednjih šolah 50	
3.2.4	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	54
4	Ugotovitve fokusne skupine s predstavniki resornega ministrstva, vodstvom nacionalnih razvojno- raziskovalnih zavodov in srednjih poklicnih in strokovnih šol.....	60
4.1	Metodologija	60
4.1.1	Namen fokusne skupine	60
4.1.2	Raziskovalni pristop	60
4.1.3	Populacija zajeta v raziskavo	60
4.1.4	Postopek zbiranja in obdelave podatkov	61
4.1.5	Tematski sklopi za razpravo.....	61
4.2	Rezultati.....	62
4.2.1	Ustreznost modelov potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju	62
4.2.2	Pogoji, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi.....	64
4.2.3	Povzetek razprave iz fokusne skupine.....	68
5	Predlogi za implementacijo modelov SD v IO na SRŠ.....	69
6	Viri in literatura	73
7	Priloge.....	76
7.1	Priloga A: Vprašalniki za vodeni intervju s predstavniki srednjih poklicnih in strokovnih šol	76
7.1.1	Vprašalnik za organizatorja IO.....	76
7.1.2	Vprašalnik za šolske svetovalne delavce	79
7.1.3	Vprašalnik za direktorja, ravnatelja.....	79
7.2	Priloga B: Vprašanja za fokusno skupino.....	81

Kazalo tabel

Tabela 1: Struktura intervjuvancev	11
Tabela 2: Struktura sogovornikov	61
Tabela 3: Tematski sklopi	61

Kazalo slik

Slika 1: Dimenzije kakovostnega svetovanja (Criteria for Good Guidance, 2023, str. 6)	37
Slika 2: Modela izvajanja svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah.....	45

Uporabljene kratice

IO – izobraževanje odraslih

SD – svetovalna dejavnost

PSI – poklicno in strokovno izobraževanje

ACS – Andragoški center Republike Slovenije

CPI – Center RS za poklicno izobraževanje

ZRSŠ – Zavod RS za šolstvo

ZRSZ – Zavod RS za zaposlovanje

MVI – Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

ŠC – šolski center

MIC – medpodjetniški izobraževalni center

LU – Ljudska univerza

DOIO – Društvo organizacij za IO na srednjih šolah

OIN – osebni izobraževalni načrt

ReNPIO - Resolucija nacionalnega programa izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji

ZIO – Zakon o izobraževanju odraslih

ZOFVI - Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

ISIO središče – Svetovalno središče za izobraževanje odraslih

ECTS – Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk

V besedilu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot spolno nevtralni.

Uvod

V poročilu predstavljamo rezultate in ugotovitve dveh raziskav, ki smo ju izvajali v sklopu aktivnosti Svetovalno delo v izobraževanju odraslih na srednjih šolah v letu 2024 in je nadaljevanje naloge iz leta 2023, ko smo izvedli evalvacijo stanja na področju izvajanja svetovalne dejavnosti za odrasle v srednješolskem izobraževanju.

V poročilu iz leta 2023 smo predstavili predloge za boljšo umestitev svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih šolah, ki naj bo del celovitega sistema svetovanja v izobraževanju. V pričujočem poročilu so priporočila konkretizirana s predlogom dveh modelov svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah, kar je bil temeljni namen aktivnosti v letu 2024. Opredelili smo tudi pogoje za njihovo udejanjanje v praksi.

Predlagana modela smo razvili na podlagi poglobljenih, strukturiranih intervjujev s ključnimi deležniki, ki so neposredno vključeni v organizacijo in izvajanje izobraževanja odraslih: organizatorji izobraževanja odraslih na izbranih devetih srednjih šolah oziroma šolskih centrih, šolski svetovalni delavci in direktorji oziroma ravnatelji. V vzorec raziskave smo vključili različne tipe srednjih šol (srednje šole in tudi šolske centre), različnih velikosti glede vpisanih odraslih udeležencev formalnega izobraževanja (majhne do 100 vpisanih, srednje med 101 – 499 vpisanih odraslih, velike šole nad 500 vpisanih odraslih).

Pri razmisleku o možnih modelih svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah smo izhajali tudi iz finskega modela, ki ga prav tako predstavljamo. Finski izobraževalni sistem je že desetletja zelo dober primer celovitega in prehodnega izobraževalnega sistema, ki spodbuja vseživljenjsko učenje. Ob tem so bili finski strokovnjaki ves čas vodilni v usmerjanju razvoja svetovalne dejavnosti v izobraževanju tako mladine, kot odraslih, saj finski izobraževalni sistem temelji na vključujoči filozofiji, ki omogoča individualizirano pomoč ter sledi njihovi vodilni filozofiji, da je potrebno uresničiti potencial vsakega vključenega v izobraževanje.

Izvedljivost in ustreznost predlaganih dveh modelov svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah smo preverili tudi v razpravi na fokusni skupini, v katero smo vključili predstavnike resornega ministrstva (Ministrstva za vzgojo in izobraževanje), direktorja dveh nacionalnih razvojno-raziskovalnih zavodov (Andragoškega centra RS in Centra RS za poklicno izobraževanje) ter direktorje/ravnatelje šolskih centrov/srednjih šol. Na vabilo so se odzvali vsi, razen enega predstavnika ministrstva zaradi nujne zadržanosti, s katerim smo intervju opravili naknadno.

Poročilo sestavlja pet osrednjih vsebinskih poglavij. V prvem poglavju predstavljamo rezultate intervjujev s ključnimi kadri, ki delujejo na izbranih šolah na področju organiziranja izobraževanja odraslih ter nudenju svetovalne podpore odraslim v izobraževanju. V drugem poglavju predstavljamo finski primer urejenosti svetovalne podpore odraslim v izobraževanju. Tretje poglavje je namenjeno predstavitvi obeh modelov svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah. V četrtem poglavju so nanizane ugotovitve iz razprave v fokusni skupini in v petem poglavju predlogi za implementacijo modelov svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah. Šesto poglavje predstavlja uporabljene vire in literaturo, v zadnjem, sedmem poglavju, pa so nanizane priloge k poročilu.

1 Ugotovitve intervjujev s šolami

1.1 Metodologija

1.1.1 Namen raziskave

Raziskavo smo, kot že navedeno, izvedli v sklopu aktivnosti Svetovalno delo v izobraževanju odraslih na srednjih šolah. Raziskava se je osredotočila na prakse svetovalne podpore v izobraževanju odraslih v srednjih poklicnih in strokovnih šolah. Cilj raziskave je bil pridobitev vpogleda v trenutne prakse svetovalne podpore v IO, s poudarkom na organiziranosti svetovalne podpore in njeni izvedbi, katere naloge se izvajajo in kakšne spremembe so se zgodile v zadnjih letih. Nadalje smo se v raziskavi osredotočili na identifikacijo potreb in izzivov v svetovalni podpori: katere naloge v okviru svetovalne podpore so ključne, kako učinkovite so trenutne prakse ter kakšne ovire ali izzivi so prisotni pri izvajanju svetovalne podpore. Raziskati smo želeli sodelovanje med različnimi deležniki – med organizatorji IO, šolskimi svetovalci, zunanjimi organizacijami, ter ugotoviti, katere spremembe bi izboljšale kakovost svetovalne podpore (v smislu dodatnih kadrov, finančnih sredstev, usposabljanj) in katere nacionalne institucije bi lahko imele ključno vlogo pri zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO. Ugotoviti smo želeli še, katere ciljne skupine bodo v prihodnje potrebovale več svetovalne podpore in kakšne spremembe se pričakujejo v organizaciji svetovalnega dela v IO v prihodnje.

Izsledki raziskave služijo kot ena od podlag za oblikovanje predlaganih modelov organiziranosti svetovalne dejavnosti v IO na SRŠ, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

1.1.2 Opis inštrumenta

V raziskavi so bili uporabljeni trije vprašalniki, prilagojeni za tri različne skupine udeležencev: organizatorje izobraževanja odraslih, šolske svetovalne delavce ter direktorje oziroma ravnatelje šol. Vsak vprašalnik je bil oblikovan tako, da naslavlja specifične naloge, odgovornosti in izkušnje posameznih skupin glede zagotavljanja svetovalne podpore udeležencem izobraževanja odraslih.

Vprašalnik za organizatorje IO

Vprašalnik za organizatorje IO je vseboval 15 vprašanj oziroma sklopov vprašanj. Vprašanja so poleg splošnih podatkov (šola, vloga intervjuvanca na šoli, delovno mesto, število let dela, število vpisanih odraslih udeležencev in število programov) vsebovala vprašanja o nalogah, ki jih izvajajo v okviru svetovalne podpore, ali in kako se je svetovalna podpora spreminjala v zadnjih petih letih, ter ali se

obseg dela povečuje ali zmanjšuje. Preverjali smo tudi organizacijo svetovalne podpore v šoli (ali je svetovalno delo izključno delo organizatorjev ali je vključeno več oseb), sodelovanje z drugimi službami (s šolsko svetovalno službo in zunanjimi organizacijami, kot so lokalne izobraževalne ustanove, gospodarske zbornice in zavodi za zaposlovanje) in potrebe po dodatni strokovni podpori.

Vprašalnik za šolske svetovalne delavce

Vprašalnik za šolske svetovalne delavce vsebuje 7 vprašanj, s katerimi smo preverjali sodelovanje z organizatorji IO in pogoje za sistemsko vključenost v svetovalno podporo odraslim udeležencem izobraževanja.

Vprašalnik za direktorje oziroma ravnatelje

Vprašalnik za direktorje in ravnatelje vsebuje 7 vprašanj in je usmerjen v proučevanje njihove vloge pri organizaciji in kadrovske politiki na področju svetovalne podpore odraslim udeležencem izobraževanja. Vseboval je vprašanja o kadrovske ureditvi svetovanja, o oceni, katere ciljne skupine bodo v prihodnjih letih najbolj potrebovale svetovalno podporo in ali se potreba po svetovalni podpori povečuje ali zmanjšuje. Vprašali smo jih še, kako bi organizirali svetovalno delo, če bi bilo to v celoti financirano s strani države, in ali bi potrebovali posebno strokovno delovno mesto za svetovalno delo v IO.

1.1.3 Opis zbiranja podatkov in analize

Podatki za raziskavo so bili zbrani s pomočjo strukturiranih intervjujev, izvedenih s ključnimi deležniki, ki so neposredno vključeni v organizacijo in izvajanje izobraževanja odraslih: organizatorji izobraževanja odraslih, šolski svetovalni delavci in direktorji oziroma ravnatelji šolskih ustanov, ki izvajajo izobraževanje odraslih. Z vsako izmed devetih šol smo se predhodno dogovorili za izvedbo intervjujev, pri čemer smo jim predstavili namen raziskave in okvirni nabor vprašanj. Udeležencem smo pred izvedbo intervjuja po elektronski poti poslali vprašanja, da so se lahko ustrezno pripravili na intervju. Intervjuje smo izvajali junija in julija 2024. Intervjuvance smo predhodno naprosili za dovoljenje za snemanje pogovora. Po izvedbi intervjuja smo posnetke transkribirali. Zapise smo analizirali po metodi kvalitativne analize. To pomeni, da smo odgovore intervjuvancev kodirali, za tem pa smo kode pregledali in jih kategorizirali. Sledilo je iskanje ključnih tem in vzorcev v odgovorih. Interpretacije ugotovitev kvalitativne analize predstavljamo v nadaljevanju.

1.1.4 Opis vzorca

V vzorec raziskave smo vključili 9 srednjih šol iz celotne Slovenije. Vključili smo različne tipe srednjih šol (srednje šole in tudi šolske centre) različnih velikosti (majhne, srednje, velike šole). Da bi zagotovili celosten vpogled v organizacijo in izvedbo svetovalne podpore, smo v raziskavo vključili organizatorje IO, šolske svetovalne delavce in direktorje ali ravnatelje teh šol. V vzorec so tako vključene 3 velike šole, 3 srednje šole in 3 majhne šole. Vključili smo 10 organizatorjev IO, od tega en organizator trenutno tega dela ne opravlja več, en pa je vodja IO; 10 šolskih svetovalnih delavcev (vsaj enega iz vsake šole) in 9 direktorjev oziroma ravnateljev šol. Skupno število intervjuvanih oseb je tako 29.

Trije organizatorji IO svoje delo opravljajo manj kot 5 let, to je 2 leti, dva organizatorja od 5 do 10 let, to je 8 let, dva organizatorja med 15 in 20 let, dva organizatorja med 21 in 25 let in en več kot 25 let.

Tabela 1: Struktura intervjuvancev

Št.	ŠC/srednja šola	Velikost	Vloga
1	BIC Ljubljana	SREDNJA	Organizator IO
			ŠSS 1
			ŠSS 2
			Direktor
2	SGLZŠ Postojna	MALA	Organizator IO
			Bivši organizator IO
			ŠSS
			Ravnatelj
3	SIC Brežice	MALA	Organizator IO
			ŠSS
			Ravnatelj/direktor
4	SIC Ljubljana	VELIKA	Organizator IO
			ŠSS
			Ravnatelj/direktor
5	SŠ Jesenice	SREDNJA	Organizator IO
			ŠSS
			Ravnatelj
6	Srednja šola Zagorje	MALA	Organizator
			ŠSS

			Ravnatelj
7	ŠC Celje	SREDNJA	Vodja IO
			ŠSS
			Direktor
8	ŠC Nova Gorica	VELIKA	Organizator IO
			ŠSS
			Direktor
9	ŠC Novo mesto	VELIKA	Organizator IO
			ŠSS
			Direktor/Vodja IO

1.2 Rezultati

Rezultati raziskave so prikazani tako, da so odgovori vseh treh vprašalnikov združeni po področjih. Vprašanja posameznega vprašalnika so označena z barvo, in sicer:

- **Organizatorji (črna),**
- **Šolske svetovalne delavke (zelena),**
- **Ravnatelji/direktorji (modra)**

Število zaposlenih organizatorjev: polni delovni čas, del delovnega časa

V malih šolah (vpis do 100 udeležencev IO) imajo zaposlenega organizatorja za pol delovnega časa ali manj (0,5 zaposlitve, 5 % zaposlitve, ni sistematizirano DM, temveč plačano glede na dejansko opravljene ure dela iz tržnih virov). V srednje velikih šolah imajo zaposlenega 1-2 organizatorja za IO za polni delovni čas, v eni šoli še 4 za del delovnega časa. V eni veliki šoli imajo zaposlena 2 organizatorja IO za del delovnega časa, in sicer enega za 50 % in drugega za 20 %. Na drugi veliki šoli imajo zaposlena 2 organizatorja za polni delovni čas in enega za 60 %, na tretji pa imajo 4 za polni delovni čas, pri čemer so 3 zaposleni na enoti za IO (formalno izobraževanje) in 1 na MIC (neformalno izobraževanje)

Število vpisanih odraslih na šoli v š. l. 2023/2024:

V šolskem letu 2023/24 je bilo v 3 anketiranih manjših šolah vpisanih v izobraževanje odraslih (IO) 15, 32 in 96 udeležencev. V srednje velikih šolah je bilo vpisanih 119, 206 in 403 udeležencev IO, v velikih pa 285 (v MIC 244), 724 in 773 udeležencev IO.

Število razpisanih mest na šoli za š. l. 2024/2025:

Za šolsko leto 2024/25 so imele manjše šole razpisanih 60, 135 in 210 mest za IO, srednje velike 95, 510 in 530, velike šole pa 575, 767 in 915 mest za IO.

Število različnih vrst izobraževalnih programov oz. področij dela:

Organizatorji IO opravljajo svoje delo na več različnih področjih, kjer pa obstajajo razlike glede na velikost šole. V manjših šolah, kjer imajo tudi manjši obsega zaposlitve organizatorja IO, je njegovo delo omejeno predvsem na področje zaključevanja formalnega izobraževanja bodisi z izpiti bodisi z zaključnim izpitom oz. poklicno maturo. V manjših šolah ponujajo 4-6 izobraževalnih programov, v katere se lahko vključijo kandidati. V srednje velikih šolah organizatorji izobraževanja poleg tega opravljajo še delo na področju priprav na preverjanje in potrjevanje NPK ter področju neformalnih programov v sodelovanju s podjetji. Na eni srednje veliki šoli organizator IO opravlja delo še na področju programov dodatnega usposabljanja z ZRSZ. V velikih šolah pa poleg že vsega naštetega organizatorji IO opravljajo še delo na področjih organizacije predavanj, konzultacij, dodatnih pripravah za strokovne izpite ter raznih projektih.

Ciljne skupine vpisanih odraslih na šoli:

Na vseh šolah, vključenih v raziskavo, je prevladujoča ciljna skupina osipniki iz rednega izobraževanja, pri čemer so na eni šoli izpostavili težavo, da ne vedo kako obravnavati osipnike, mlajše od 16 let, saj je ta starost pogoj za vpis v IO. Sledi skupina odraslih, ki želijo pridobiti drugo poklicno ali strokovno izobrazbo (prekvalifikacijo), ki je prisotna na 7 vključenih šolah. Na 4 šolah sta ciljni skupini tudi mlajši odrasli (do 25 let), ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo, in odrasli, ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo. Na 4 šolah so izpostavili skupino tujcev oz. priseljencev, ki se vključujejo v IO, ker želijo pridobiti drugo poklicno ali strokovno izobrazbo ali NPK. Na dveh šolah so dejali, da so njihove ciljne skupine tudi odrasli, ki nadaljujejo izobraževanje, da pridobijo višjo stopnjo izobrazbe (programi PTI), odrasli, ki želijo pridobiti NPK, in odrasli, ki se vključujejo v neformalne programe usposabljanja. Na eni šoli je ciljna skupina tudi odrasli, ki se vključujejo v javnoveljavne programe za odrasle.

Naloge, ki se izvajajo v okviru svetovalne podpore udeležencem IO

Prosimo navedite naloge, ki jih izvajate v okviru svetovalne podpore udeležencem IO

Na vprašanje, katere naloge, ki jih izvajajo v okviru svetovalne podpore udeležencem izobraževanja odraslih (IO) so odgovarjali organizatorji IO. Organizatorji IO pretežno opravljajo **naloge s področja**

načrtovanja in organizacije izobraževanja odraslih/svetovanja odraslim (50 odgovorov). Vsi organizatorji izvajajo pomoč udeležencem pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja, pogosto (9 organizatorjev IO) izvajajo tudi informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja ter izdelavo osebnega izobraževalnega načrta (OIN). Po 6 organizatorjev IO je dejalo, da opravljajo še administrativne naloge ter nudijo pomoč udeležencem pri sprejemanju odločitev. Redkeje (4 organizatorji IO) identificirajo in pomagajo pri dokumentiranju kompetenc svetovanca (izdelava osebne zbirne mape). Le dva organizatorja IO (zaposlena na veliki in srednje veliki šoli) tudi ocenjujeta kompetence udeležencev IO. Po en organizator IO pa opravlja še naslednje naloge: načrtovanje izpeljave izobraževanja, načrtovanje izpeljave svetovanja, pomoč pri pisanju življenjepisa ter sodelovanje pri razvoju in posodabljanju izobraževalnih programov.

Tretjina odgovorov organizatorjev IO se je nanašala na področje **podpore izobraževalnemu procesu odraslih**, pri čemer je 9 organizatorjev dejalo, da spremljajo napredek udeležencev IO v izobraževanju oziroma realizacijo osebnega izobraževalnega načrta. 6 organizatorjev IO nudi podporo udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem. Po 3 organizatorji IO izvajajo svetovanje in mentorstvo udeležencem pri samostojnem učenju ter spodbujanje k samostojnemu učenju, pomagajo pri načrtovanju in organizaciji učne podpore udeležencem pri izobraževanju ter udeležence informirajo, motivirajo in jim svetujejo. Dva organizatorja IO tudi nudita pomoč udeležencem pri načrtovanju in razvoju kariere ter iskanju zaposlitve (oba iz srednje velike šole) ter izvajata delavnice. Po en organizator IO pa tudi izvaja učno pomoč udeležencem pri izobraževanju ter organizira oziroma izpeljuje spoznavanje dobrih učnih strategij (iz srednje velike šole) in obvladovanje različnih metod učenja (iz velike šole).

Izmed nalog, ki jih izvajajo organizatorji IO v okviru svetovalne podpore udeležencem, je 8 organizatorjev IO dejalo, da se njihove naloge nanašajo na področje ugotavljanja potreb po izobraževanju odraslih oz. **ugotavljanje izobraževalnih potreb posameznika**.

Spremembe v obsegu svetovalne podpore odraslim

Ali se svetovalna podpora odraslim v zadnjih 5 letih spreminja (povečuje, zmanjšuje, tudi vsebinsko)?

Na vprašanje, ali se svetovalna podpora odraslim v zadnjih 5 letih spreminja, so odgovarjali organizatorji IO, pri čemer je 8 organizatorjev IO dejalo, da se le-ta povečuje, in sicer predvsem iz treh razlogov. Prvi izhaja iz značilnosti udeležencev IO, in sicer je vedno več osipnikov, tujcev, ki slabše znajo

slovensko, so nevešči dela z računalnikom, so funkcionalno nepismeni in ker je v IO vključenih več oseb z odločbami o usmeritvi). Drugi razlog za povečevanje svetovalne podpore se nanaša na življenjske okoliščine udeležencev IO (osebne težave, finančna stiska), tretji pa na spremembe v načinu nudenja podpore, saj je več individualnega dela, več je potrebno spodbujati udeležence in jim nuditi več podpore pri učenju. En organizator je v svojem odgovoru povzel, zakaj se svetovalna podpora v zadnjih letih povečuje: *»Morda smo včasih, ko je bilo več kandidatov v izobraževanju odraslih, jim namenjali manj pozornosti, čeprav takrat je imel pa vsak oddelek svojega razrednika in je razrednik skrbel za njih, jih je točno poznal. Vedel kdo je, kje je zaposlen, kdo ima kje težave, jih je poklical, kako jim gre, jih pozval na prijavo k izpitu... Tukaj sem pravzaprav jaz malo njihov razrednik, ne samo birokrat, ki vodi dokumentacijo, ampak tudi nekdo, ki jih pozna tako, da dejansko je to nujno potrebno in odrasli zelo težko brez nekega svetovanja, brez neke podpore dokončajo izobraževanje, ker slej ko prej jim pade motivacija. Vendar meni tukaj zmanjka časa, da bi jih vse klicala. Vsake toliko časa pošljem skupen mail vsem udeležencem, da jih spomnim, da se je treba prijaviti na izpit, da se bliža izpitni rok, da se je pred treba vpisati v naslednje šolsko leto.«*

En organizator je dejal, da se podpora povečuje tudi zaradi tega, ker udeleženci IO ne poznajo sistema izobraževanja in jim je potrebno nuditi več svetovanja glede načina učenja.

En organizator IO je dejal, da se svetovalna podpora zmanjšuje, a je pri tem potrebno poudariti, da se le-ta zmanjšuje med odraslimi, ki so že vključeni v IO.

En organizator IO pa navaja, da pri njih ne zaznavajo sprememb v obsegu svetovalne podpore, saj so majhna šola in »je v bistvu samo svetovanje bolj ali manj svetovanje o tem kaj narediti. Naredimo nekakšen osebni izobraževalni načrt, da kandidat ve kaj mora opraviti, narediti; sicer pa nekega drugega svetovanja tukaj ni. Recimo tisto, kar je na večjih šolah dejansko organizator poskrbi za to, da tudi dobijo ustrezne informacije. Mi damo kontakte, kak nasvet kako lahko pride do ustreznega učitelja, potem pa pač pri vsakem predmetu, ki ga imajo za opraviti, kontaktirajo profesorja in se dogovarjajo o snovi. Se pravi, da v zadnjih 5-letih ni bilo nekih sprememb, ker imamo tako vpeljano delo.«

En organizator odgovora ni podal, saj zaseda to delovno mesto šele drugo šolsko leto in se glede sprememb ne more opredeliti.

[Ali menite, da se potreba po svetovalni podpori odraslim udeležencem povečuje, ostaja enaka, se zmanjšuje?](#)

Na enako vprašanje so odgovarjali tudi ravnatelji šol oz. direktorji šolskih centrov, pri čemer jih je 7 dejalo, da se potreba po svetovalni podpori odraslim udeležencem povečuje, predvsem zaradi značilnosti udeležencev IO (več osipnikov, so digitalno nepismeni, manj motivirani, kot v preteklosti, rešuje se vzgojna problematika). En ravnatelj/direktor težavo vidi v tem, da organizatorji IO nimajo ustreznega znanja za svetovanje. En ravnatelj/direktor pravi, da se potreba po svetovalni podpori povečuje tudi zaradi finančne stiske udeležencev IO, dva ravnatelja/direktorja pa tudi zaradi sprememb v načinu nujenja podpore, saj je potrebne več komunikacije in več informiranja. En ravnatelj/direktor je mnenja, da potreba po svetovalni podpori odraslim udeležencem ostaja enaka, drug pa je mnenja, da je le-ta odvisna od vsakega kandidata posebej in da se na vprašanje ne da posplošeno odgovoriti.

En ravnatelj/direktor je dejal, da se potreba po svetovalni podpori predvsem spreminja. Meni, da bi bilo potrebno v IO vključiti psihologe, kot so v svetovalni službi pri rednih dijakih. Dejal je še: *»Veljalo bi razmisliti o tem, da se neke ustanove v okviru zavoda za zaposlovanje, šol ali pa socialnih zavodov opremi z nekimi določenimi zaposlenimi, ki bi te dijake dobesedno lovili z ulic in spravili ponovno v izobraževalni sistem. Sicer bodo ti osipniki ostali na ulici. Zdaj imamo izobraževalno sfero, ki je popolnoma ločena od zavodov, ki skrbijo za socialo v družbi. Kako to sistemsko urediti, kako to financirati, ne vem, ampak ta ločenost sistemov centra za socialno delo in šol ima še veliko rezerv za izboljšave. Sicer obstajajo tudi programi, projektno učenje za mlajše odrasle, kjer se povezujejo zavodi za šolstvo, šole in druge socialne institucije, kjer načeloma mlade osipnike usmerjajo v ta program, da potem zakorakajo nazaj v šolo, ampak je ta razkorak še vedno prevelik.«*

En ravnatelj/direktor še dodaja, da bi se moralo svetovalno delo v IO okrepiti predvsem na nivoju kariernega svetovanja, da bodo usposobljeni zaposleni znali udeležencem IO ustrezno, na podlagi njihovih karakternih lastnosti, preteklih izkušenj in vsega ostalega, pomagali pri odločitvi, kako in kaj naprej, da se jim pove na kaj vse morajo biti pozorni, kaj vse morajo gledati, ko iščejo novo službo, kakšne spremembe bo prinesla prekvalifikacija, kako bodo kakšna znanja lahko izkoristili, kako bodo dobili spretnosti, jih izkoristili, ali morajo spremeniti karakterne lastnosti in kako, kako si znati najti delodajalce, kaj gledajo delodajalci ipd. Meni, da bo s praznjenjem kadrovskega bazena tudi čedalje več priložnosti ali pa skušnjav za zamenjavo služb.

Kaj menite, katere ciljne skupine bodo v večjem obsegu vaši udeleženci v prihodnjem 5-letnem obdobju?

Ravnatelji/direktorji menijo, da bodo v prihodnjem 5-letnem obdobju v večjem obsegu udeleženci IO osipniki iz rednega izobraževanja (7 odgovorov), odrasli, ki želijo pridobiti drugo poklicno ali strokovno izobrazbo (4 odgovori) in tujci (3 odgovori). Po enkrat so dejali, da bodo v večjem obsegu udeleženci

IO še kandidati s posebnimi potrebami, odrasli, ki se vključujejo v neformalne programe usposabljanja in tako mlajši odrasli (do 25 let) kot odrasli, ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo.

Obseg svetovalne podpore

Kolikšen del vašega dela (v %) bi opredelili kot svetovalno podporo na mesečni ravni?

Organizatorje IO smo vprašali, kolikšen del njihovega dela predstavlja svetovalna podpora na mesečni ravni. Najbolj zastopan odgovor je bil med 30 % in 40 %, kjer sta dva organizatorja IO dejala 30 %, en 30-40 % in en 40 %. Po en organizator IO je dejal 10 %, 15 % (brez poglobljenega svetovanja), 20 % in 80 %. Dva organizatorja IO nista mogla določiti, saj se podpora razlikuje med udeleženci IO in ker je bolj intenzivna med marcem in oktobrom. Organizatorji IO, ki so zaposleni v manjših šolah so dejali, da se obseg podpore giblje med 10 % in 40 %, v srednje velikih šolah med 20 % in 30 % ter na velikih med 15 % (brez poglobljenega svetovanja) pa do 80 %.

Organizacija svetovalne podpore udeležencev IO

Kako imate organizirano svetovalno podporo udeležencem IO? Ali je svetovalna podpora v vaši organizaciji delo vsakega organizatorja IO ali je to drugače organizirano? Prosimo pojasnite.

Vsi organizatorji IO so na vprašanje kako je organizirana svetovalna podpora udeležencem IO odgovorili, da je le-ta delo vsakega od njih. V primeru težav, ki niso z njihovega delovnega področja ali pa za njihovo reševanje niso dovolj kompetentni, poiščejo pomoč za to usposobljene osebe ali pa udeleženca usmerijo na to osebo.

Na osnovi česa ste določili število zaposlenih organizatorjev IO na vaši šoli/šolskem centru?

Na vprašanje, na osnovi česa ste določili število zaposlenih organizatorjev IO na vaši šoli/šolskem centru, so odgovarjali ravnatelji/direktorji. Dejali so, da so število zaposlenih organizatorjev IO določili glede na število udeležencev IO (5 odgovorov), na podlagi izkušenj (2 odgovora) in zaradi finančne racionalnosti (2 odgovora). Trije so dejali, da je bilo tako določeno, še preden so začeli opravljati funkcijo ravnatelja/direktorja. En je dejal, da je njihov organizator IO plačan iz pridobitne dejavnosti na podlagi realizacije oz. ur opravljenega dela. En ravnatelj/direktor pa je dejal, da se število organizatorjev spreminja glede na potrebo: »Ni normativa, imamo 2 zaposleni v rednem izobraževanju. Če je dela manj, potem se usmerita v kakšne druge stvari, kadar je več dela, še koga drugega zraven vključimo.« Štirje ravnatelji/direktorji so še dodali, da bi bil normativ za organizatorja IO dobrodošel.

En ravnatelj/direktor je ob koncu intervjuja še izpostavil, da bi bilo potrebno spremeniti obstoječi sistem IO in nuditi v IO tudi podporo učiteljem: *»Tudi učitelji v IO bi potrebovali podporo, tako andragoška znanja kot pedagoška. So pa tudi svetovalci udeležencem in tudi za ta del njihovega dela bi jo potrebovali. Podporo bi potrebovali tudi starejši učitelji v IO. Nasploh pa sam sistem IO (organizacija izobraževanja, način, ...) za nove generacije ni več primeren; te so popolnoma drugačne, kot so bile. Predlagam kak večji projekt (npr. Erasmus KA3), ki bi naslovil vse te teme bi bil super in v katerem bi sodelovale institucije kot so ACS, CPI, šole).«*

Ali je sedanje število organizatorjev IO po vaši presoji zadostno/ustrezno?

Na vprašanje ali je sedanje število organizatorjev IO po njihovi presoji zadostno/ustrezno, je 6 ravnateljev/direktorjev odgovorilo pritrdilno, pri čemer je en dodal, da v kolikor potrebujejo pomoč, zaposlijo novo osebo. Trije (en iz manjše šole, en iz srednje velike šole in en iz velike šole) so dejali, da je število organizatorjev premajhno in bi potrebovali med 0,5 in 0,8 zaposlitve več.

En ravnatelj/direktor je ob koncu intervjuja dodal, da v IO ne bi potrebovali le organizatorja IO, temveč tudi nekakšnega vodjo IO z vsemi pooblastili: *» ... če hočemo, da se te zadeve dela pravilno, ustrezno in profesionalno, bi potem potrebovali tudi nekoga, ki bi IO vodil sistemsko in bil odgovoren. Ta človek bi moral imeti potem polna pooblastila za odločanje, podpisovanje dokumentov, ipd. bom pretiraval in rekel, kot pomočnik ravnatelja za izobraževanje odraslih, vsaj nekdo, ki bi v nekem deležu vodil andragoški zbor, to organizacijsko strukturo. Npr. 20 % pomočnika ravnatelja, ki bi se ukvarjal s tem na našem centru, pa imamo 300 udeležencev IO, saj to je pol velike šole, ne da to breme, odgovornosti nosi direktor ali vodja MIC. Ta je malce prehuda, tako da tudi v tem sistemskem smislu mora ministrstvo razmisliti, če se hoče izvajati vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje, potem mora to sistemsko organizirati, financirati, ne pa meniti, da je samo po sebi umevno, da se to okviru centra samo reši.«*

Učinkovitost obstoječe organizacije dela na področju svetovalne podpore v IO

Ali se vam zdi obstoječa organizacija dela na področju svetovalne podpore v IO učinkovita? V kolikor ne, prosimo pojasnite.

Organizatorje IO smo vprašali ali se jim zdi obstoječa organizacija dela na področju svetovalne podpore v IO učinkovita. 4 organizatorji IO so dejali, da ni učinkovita, saj nimajo dovolj časa in ustreznega znanja za svetovanje. En organizator IO je še dodal, da en človek pokriva preveč področij in da imajo težave z nadomeščanjem njegove odsotnosti: *»Meni se zdi primerno, da bi bile 2 organizatorki - ena bi pokrivala zdravstveno nego in komunikacijo s profesorji, ki učijo na zdravstveni negi, druga pa gozdarstvo in*

lesarstvo. Jaz sem tudi predlagala ravnatelju, da bi kolegica prevzela delo za 40 % za zdravstveno nego, bi bila tudi razredničarka, in bi bila tudi za bolj administrativne zadeve, jaz pa bi pokrivala gozdarstvo in lesarstvo ter svetovalno delo in pripravo OIN. Pogodbe z delodajalci, izplačilo ur profesorjem bi definitivno morale prevzeti računovodstvo ali pa tajništvo. Boljše in učinkovito bi bilo, da bi bile 2, tudi za zagotavljanje nadomeščanja v primeru odsotnosti.»

Dva organizatorja sta dejala, da je obstoječa organizacija učinkovita, saj svetovalno podporo prejme vsak, ki jo želi in da imajo podporo vodstva v obdobjih, ko je več dela, saj jim priskrbi dodatno pomoč.

Dva organizatorja sta bila deljenega mnenja, kjer je en dejal, da sicer je učinkovita, vendar se soočajo s pomanjkanjem časa in prostora oz. kadra za bolj kvalitetno opravljanje dela.

En organizator ni mogel oceniti učinkovitosti obstoječe organizacije dela na področju svetovalne podpore v IO, saj je to odvisno od interesa s strani udeleženca IO. Pravi, da lahko svetujejo in spodbujajo vendar, če se udeleženec ne odloči, da bo prišel na predavanja in opravljal izpite, ni učinka.

Sodelovanje med organizatorji in šolsko svetovalno službo

Ali sodelujete s šolsko svetovalno službo za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO?

Ali sodelujete z organizatorjem IO na vaši šoli pri zagotavljanju svetovalne podpore udeležencem IO? Ali lahko ocenite, povprečno koliko ur mesečno sodelujete?

Zanimalo nas je kakšno je sodelovanje med organizatorji IO in šolsko svetovalno službo, zato smo oboje vprašali ali sodelujejo med seboj. Vsi intervjuvani organizatorji IO so dejali, da sodelujejo s šolsko svetovalno službo, pri čemer je en dodal, da sicer redko. Enako so vsi intervjuvani šolski svetovalci dejali, da sodelujejo z organizatorji IO, pri čemer so trije dejali, da redko. Na tem mestu bi še dodali, da en intervjuvani na vprašanje ni odgovarjal, saj je zaposlen tako kot organizator IO kot šolski svetovalni delavec.

Na vprašanje koliko ur v povprečju sodelujejo med seboj na mesec so odgovarjali šolski svetovalni delavci. Dva sta dejala, da ne morejo oceniti, saj je sodelovanje odvisno od obdobja (pred vpisi, ob zaključku šolskega leta). En je dejal, da sodelujejo po potrebi, ostali pa sodelujejo zelo različno, in sicer 1 uro (2 odgovora), 2 uri, 4 ure, 8 ur in 20 ur na mesec.

Področja sodelovanja

Ali sodelujete s šolsko svetovalno službo za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO?

Če sodelujete, prosimo opišite pri katerih nalogah sodelujete?

V nadaljevanju so nas zanimala področja sodelovanja med organizatorji IO in šolsko svetovalno službo. Organizatorji IO so dejali, da v največ primerih sodelujejo zaradi značilnosti udeležencev IO, in sicer v primeru osipnikov (7 odgovorov), kjer gre za prehajanje iz rednega v izredno izobraževanje, da pridobijo objektivne informacije o udeležencu in da pridejo v stik z njim, pri čemer je potrebno upoštevati varstvo osebnih podatkov. Sodelujejo tudi v primeru vpisov tujcev, saj šolska svetovalna služba skrbi za priznavanje predhodno pridobljenega znanja v tujini (2 odgovora). Dejali so, da sodelujejo še v aktivu svetovalnih delavcev, pred vpisi, ob zaključevanju izobraževanja in v primerih, kadar gre za reševanje osebnih težav udeležencev (po 1 organizator).

Šolski svetovalni delavci so na vprašanje pri katerih nalogah sodelujejo z organizatorji IO v največji meri dejali, ravno tako kot organizatorji IO, zaradi značilnosti udeležencev IO (6 odgovorov), in sicer pri delu z osipniki in tujci. 4 so dejali, da sodelujejo tudi v primeru sprememb življenjskih okoliščin udeležencev IO, se pravi, ko je potrebno reševati osebne ali finančne težave ter prilagajati izvedbo izobraževanja v primeru zdravstvenih težav. Na področju načrtovanja in organizacije izobraževanja odraslih/svetovanja odraslim sodelujejo 3 svetovalni delavci, ko gre za informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja ter pomoč udeležencu pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja. 2 sta dejala, da sodelujejo pri administrativnih nalogah, predvsem v času vpisov in pri priznavanju predhodno pridobljenega znanja. Po en svetovalec pa je dejal, da z organizatorjem IO sodelujejo še na področju podpore izobraževalnemu procesu odraslih (nudenje učne pomoči, spodbujanje, svetovanje, motiviranje udeležencev IO), na področju ugotavljanja potreb po izobraževanju odraslih (kadar gre za preusmeritev oz. izbiro pravega izobraževalnega programa), ter na področjih kariernega svetovanja in zaključevanja izobraževanja (koordinacija, sodelovanje z učitelji).

Organizator IO, ki je hkrati tudi šolski svetovalni delavec je na vprašanje odgovoril hipotetično, pri čemer je dejal, da je sodelovanje smiselno in da bi organizator IO lahko bil del tima svetovalne službe. Glede potrebne izobrazbe zanj, da bi lahko kakovostno opravljal svoje delo, pa je dejal: *»... to bi bil lahko nekdo, ki je andragog, pedagog, definitivno nekdo, ki ima v malem mezinu organizacijo šolskega sistema, ker to moraš res poznati, da razumeš možnosti prehodov. Poznati je potrebno psihologijo, učenje, področje didaktike zato, da tudi lahko svetuješ učiteljem, ker se morajo tudi oni prilagoditi odraslim, saj se drugače učijo, kot se učijo mladostniki. Socialni pedagogi imajo druga znanja. So zelo dobrodošli, vendar je pa tukaj manko poznavanja šolskega sistema. Tudi je treba predpise zelo dobro poznati. Ampak po drugi strani je pa spet to da, ta druga znanja, ki jih imajo socialni pedagogi, lahko nekoga, ki je osipnik, ki je z nekega roba, pripravijo do tega, da se aktivira, da se vključi.«*

Ob koncu intervjuja je 5 svetovalnih delavcev izpostavilo pomen svetovalnega dela v IO, saj udeleženci IO potrebujejo podporo: *» res bi bilo pomembno neko svetovalno delo, saj je veliko dijakov, ki so sami, ki nimajo nikjer nobenega, če se ne bo sam pobrigal zase, bo tam obstal. Nobenega nima, ki bi ga spodbujal. Šola mu je cilj, ampak vedno ima težave pri npr. matematiki, angleščini, ne ve kako se bo lotil, kako bo to naredil. Se pravi, da imajo eno podporo, kjer lahko vprašajo na hitro tole rabim, da je en tak bolj zaupen odnos, sproščen, prijeten, da se oni počutijo varne, da lahko zaupajo. Tudi, da vejo, da če se jim kaj 'zaštrika', da jim bo malo pomagal.«*

Drugi svetovalni delavec je hkrati izpostavil še podporo vodstva pri sodelovanju svetovalne službe v IO: *»Družba res potrebuje ta del in tudi ne glede na to, da gre za mladino ali pa za izobraževanje odraslih mislim, da je to svetovalno delo pomembno. Pomembna je tudi podpora in spodbuda vodstva, da se stvari lahko premikajo naprej. Brez nje ne gre.«*

Enega svetovalnega delavca pa je ob koncu intervjuja zanimalo kako je s sodelovanjem z organizatorjem IO s področja posebnih potreb: *»Res bi želeli odgovor glede upoštevanja odločbe za posebne potrebe v izobraževanju odraslih. Pri nas se mi zdi, da je res največja težava osipnikov, ki kar nekako izgubijo motivacijo, voljo, imajo mogoče tudi, kakšne družinske specifične okoliščine. Kar nekako se ne zberejo, da bi dokončali.«*

Zadovoljstvo s sodelovanjem

Če sodelujete, ali ste s sodelovanjem zadovoljni oz. ali bi kaj spremenili?

Vsi organizatorji IO, z izjemo enega, so dejali, da so zadovoljni s sodelovanjem s šolsko svetovalno službo. Dejali so, da je prednost, ko osipnik že iz rednega izobraževanja pozna šolskega svetovalnega delavca in mu lažje zaupa, imajo strokovno znanje, da lahko pomagajo, so dostopni in odzivni. Dva organizatorja IO ste še dodala, da predlagata andragoško izobraževanje za šolske svetovalne delavce, saj bi se s tem lahko še bolj vključevali v IO, z utemeljitvijo: *»...S tem se lahko tudi kakšno potrebo, težavo, ki se pokažejo v izobraževanju odraslih, prenese že preventivno na redno izobraževanje, da se mogoče tam posveti kaj več časa določenim stvarim, kajti vertikala poteka od vrtca naprej.«* En organizator predlaga opredelitev normativa, da je je šolska svetovalna služba tudi v podporo IO.

En organizator IO na vprašanje ni odgovoril, temveč je dejal: *»Nemogoče je pričakovati, da bi šolske svetovalne delavke na našem centru prevzele svetovalno podporo udeležencem IO. Za udeležence, ki so zapustili redno šolanje tudi ni primerno, da bi jih na IO obravnavala šolska svetovalna delavka. Nujna bi bila sistemska rešitev predvsem organizatorjev in v drugem planu tudi svetovalne podpore na*

izobraževanju odraslih. Svetovalni delavec bi izvajal poglobljeno (večinoma individualno) svetovalno delo z udeleženci.«

Ali ste s sodelovanjem zadovoljni oz. ali bi kaj spremenili?

Ravno tako so vsi šolski svetovalni delavci, z izjemo enega, dejali, da so zadovoljni s sodelovanjem z organizatorjem IO. Svoj odgovor so utemeljili z besedami, da je so organizatorji IO dostopni, prijazni, strokovni, odzivni, fleksibilni ter imajo posluh zanje. En je dejal, da z njim dobro sodeluje v aktivu strokovnih delavcev. En strokovni delavec je izpostavil še dobro delovno okolje in podporo vodstva, pri čemer ima tudi avtonomijo pri svojem delu: *»Izobraževanje odraslih je specifično področje in tega znanja nam primanjkuje nam, ki smo v rednem izobraževanju in zelo veliko pomeni to strokovno sodelovanje, hitra odzivnost. To se mi zdi bistveno, da so dobri odnosi med organizatorji in svetovalno službo. Je pa prednost to, da nas je več in se nas lahko več vključi v reševanje kakšne kompleksne problematike. Tisto, kar je plus vsem, je pa podpora direktorja, ustvarja dobro klimo, ustvarja pozitivno okolje, sodelovalne odnose pa nam prepušča avtonomijo pri organizaciji dela in pa tudi pri strokovnih odločitvah. To zaupanje, ki ga imamo in to spodbujanje z njegove strani nam pa delo zelo olajša.«* Šolski svetovalni delavec iz manjše šole še dodaja: *»To je manjša šola, dijake poznamo. Mogoče je to sodelovanje drugačno, kakor na kakšni večji šoli. Jaz sem edina svetovalna delavka, organizatorka je tudi edina in tako vemo na koga se obračat, ni kakih dilem. Tudi, če jih kdaj imamo, se tudi posvetuje, ona z mano ali pa jaz z njo, kadar usmerjamo kakšne dijake v izobraževanje odraslih.«*

Razlogi za nesodelovanje

Če ne sodelujete, prosimo pojasnite, zakaj ne oz. ali bi si to želeli?

Na vprašanje zakaj ne sodeluje s šolsko svetovalno službo, je odgovoril en organizator IO, ki je dejal: *»Ne vidim potrebe pri nas. Sem svetovalna delavka za posebne potrebe za triletno programe, dijaki prihajajo k meni, ker so mogoče name bolj navajeni, ker imam dodatno strokovno pomoč, pomoč za premagovanje primanjkljajev in tako se jaz vključujem v šolsko svetovalno službo in hkrati se bi mi zdelo v redu, če bi pač jaz kot ista oseba imela tudi svetovanje na področju izobraževanja odraslih, vendar zaenkrat ne vidim potrebe za to.«*

Če ne sodelujete, prosimo pojasnite, zakaj ne oz. ali bi si to želeli?

Ravno tako je na vprašanje zakaj ne sodeluje z organizatorjem IO odgovarjal samo en šolski svetovalni delavec, ki je dejal: *»Šolske svetovalne delavke imamo v srednjih šolah tak zajeten kup raznovrstnih in obsežnih nalog, povečuje se tudi administrativno delo, da se jaz ne vidim v tem posvetovalnem delu. To je dodatno delo, ki ga ne zmorem več. Jaz seveda kolegici z veseljem priskočim na pomoč, ko rabi*

nasvet, usmeritev za kakih 10 do 15 minut, kolikor pač rabi, nisem pa s kandidati delala in jaz sebe ne vidim delati z njimi. Morda če bo potreba čez nekaj let, če bo več kandidatov, če bi se okrepil tim svetovalk. Težava je tudi v normativih in obsegu dela, ki ga imam kot šolska svetovalna delavka. Sem zasedena 100 % in več, sodelovanje v IO pa bi pomenilo vsaj 20 % čez polni obseg dela.«

Sodelovanje z zunanjimi organizacijami

S katerimi zunanjimi organizacijami že sodelujete za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO?

Organizatorje IO smo vprašali s katerimi zunanjimi organizacijami že sodelujejo za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO. 5 organizatorjev IO je dejalo, da sodelujejo z ZRSZ, trije z LU in dva organizatorja IO z OSZ, GZS in DOIO. Po en organizator je dejal, da sodelujejo še z CIK Trebnje, CSD, drugimi srednjimi šolami, Gasilsko brigado, LPP, prevzgojnim domom, zaporom za mladoletne, PUM, RIC NM in ZPIZS. Dva organizatorja IO sta dejala, da z zunanjimi organizacijami ne sodelujeta, en pa je dejal, da je sodelovanje odvisno od potreb udeleženca.

Na vprašanje ali so zadovoljni s sodelovanjem z zunanjimi organizacijami, je 7 organizatorjev IO odgovorilo pritrdilno, pri čemer je en še dodal, da bi si želeli več sodelovanja, ki pa trenutno ni mogoče zaradi pomanjkanja časa. Dva organizatorja z zunanjimi organizacijami ne sodelujeta zaradi pomanjkanja časa, bi si pa sodelovanja želeli. En organizator je dejal, da bi sodelovanje bilo smiselno. En organizator pa je dejal, da ne sodeluje z njimi, ker »ne vem, kako bi nas te institucije pri svetovalnem delu lahko podprle.«

Spremembe delovnih nalog, če bi bile v opisu delovnega mesta // Pogoji za sistemsko vključenost šolske svetovalne službe v podporo odraslim udeležencem izobraževanja

Če bi imeli vi plačane vse potrebne ure za svetovalno delo, ali bi se vaše naloge kakorkoli spremenile?(Npr. ne bi bilo več potrebe po usmerjanju k drugim organizacijam; še vedno bi usmerjali k drugim organizacijam – katerim, zakaj; več poglobljenega svetovalnega dela; več časa za priprave na svetovalno delo...)

Zanimalo nas je ali bi se organizatorjem IO spremenile delovne naloge, če bi bila svetovalna podpora tudi v opisu njihovega delovnega mesta in s tem tudi plačana. Štirje organizatorji IO so dejali, da bi delo še vedno opravljali enako, saj bodisi nimajo časa bodisi znanja, da bi ga opravljali drugače. Svoje odgovore so utemeljili sledeče: »Moje prioritarno delo je organizacija izobraževanja odraslih in v sklopu

tega se izvaja tudi svetovalna dejavnost za odrasle udeležence. Moja plača je skladna s kolektivno pogodbo, in je kakršna pač je in več se v delovnem dnevu enostavno ne da narediti. Več svetovalne podpore bi bilo možno le z razbremenitvijo dosedanjega dela, to pa pomeni dodatno zaposlitev. Formalno izobraževanje odraslih se na Šolskem centru Celje izvaja v okviru Medpodjetniškega izobraževalnega centra, ki je v tem delu nekakšna podpora matičnim šolam oziroma so matične šole podpora MIC. To sodelovanje je neizogibno. MIC na primer nima svojega tajnika poklicne mature in zaključnega izpita in v času izvedbe poklicne mature je sodelovanje z matičnimi šolami še posebej tesno. Se je pa potrebno zavedati tudi dejstva, da je izobraževanje odraslih tržna dejavnost MIC in mora biti nekako vzdržno, s tem pa mislim, da sem povedal vse, kar se tiče dodatnih zaposlitev za organizacijo izobraževanja odraslih.« »Kljub plačilu ur za svetovalno delo obstoječi organizator izobraževanja odraslih na našem centru ne bi bil časovno in strokovno sposoben izpeljati svetovalnega dela v taki obliki in obsegu, kot bi ga določene skupine na izobraževanju odraslih potrebovale. Organizator je pretežno zaposlen s samo organizacijo in izvedbo izobraževalnega dela, kar vključuje tudi določena področja svetovalne podpore. Poglobljeno svetovalno delo vidimo kot: individualne obravnave udeležencev, stalno spremljanje udeležencev, motiviranje, pripravo na soočanje s situacijskimi ovirami, učenje učenja, učna pomoč. Taka oblika svetovalnega dela bi zahtevala čas in znanja, ki jih trenutni organizatorji na našem centru nimamo. Nujno bi bilo zakonsko opredeliti delovno mesto in normative (ter strokovno izobrazbo) tako za organizatorja izobraževanja odraslih kot za svetovalnega delavca v IO. Normativi bi morali upoštevati poleg števila vpisanih tudi število različnih izobraževalnih programov, ki jih izvaja šola.«

En organizator, ki pravi, da se njegovo delo ne bi spremenilo, pa predlaga spremembo pri nagrajevanju učiteljev v IO: »Jaz vidim tudi problem nagrajevanja učiteljev - izvajalcev, ki izvajajo izpite, saj mi dijakom povemo, da imajo pravico do 5 konzultacij pri učitelju, oni teh konzultacij načeloma večinoma ne izkoristijo. Tukaj bolj vidim nekako finančno motivacijo za učitelje - izvajalce izpitov in konzultacij, da se te zadeve recimo plača pošteno, ne pa da so te ure med njihovimi govorilnimi urami, ki so itak v njihovi delovni obveznosti. Se pravi tu dejansko, s tega vidika bi bilo treba mogoče kaj v to smer razmišljati, ne samo za vodjo izobraževanja odraslih za svetovalno podporo, ampak tudi izvedbeno.« Drug organizator je isto temo poudaril na koncu intervjuja, ko je dejal: »Profesorji, ki izobražujejo na rednih programih, so preobremenjeni, ker izobražujejo tudi na izrednih programih. Dostikrat se zgodi, da pozabijo priti na predavanje, da ne pripravijo izpita. Dobro bi bilo imeti na izobraževanju odraslih dejansko profesorje, ki bi bili tukaj zaposleni. Ali pa da bi se več šol skupaj povezalo glede takega kadra (ŠC, LU).«

Trije organizatorji IO menijo, da bi se s plačilom njihovega svetovalnega dela le-to tudi povečalo in bi nudili več podpore udeležencem IO, pri čemer en dodaja, da bi delovno mesto organizatorja v IO moralo biti sistematizirano in normativ postavljen kot je npr. pri koordinatorju otrok s posebnimi potrebami, kjer je formula za izračun deleža strokovnega delavca število udeležencev*4/20*0,05.

Dva organizatorja IO sta dejala, da bi lahko več časa posvetila pripravam na svetovalno delo (udeležba seminarjev, delavnic, izobraževanj) in imela več časa za sodelovanje z ostalimi deležniki (učitelji, svetovalci, zunanji organizacijami). Dva organizatorja IO sta tudi dejala, da bi prišlo tudi do organizacijskih sprememb, kjer bi eden imel bolj sistematično delo, drugi pa bi uvedel svetovalno delo popoldan, ko imajo udeleženci IO čas. En organizator je še dejal, da bi imel več časa za nudenje podpore izobraževalnemu procesu odraslih, saj bi lahko bolj spremljal napredek v izobraževanju oz. realizacijo OIN.

Kako bi vi organizirali svetovalno podporo za udeležence v IO na vaši šoli ob predpostavki, da je to delo plačano s strani države? (Spodnje vprašanje samo podporno, če na zgornjega ne dobimo odgovora – Če bi imeli plačane ure za svetovalno podporo odraslim v vaši organizaciji, ali bi to delo na vaši šoli opravljal poseben strokovni delavec (novo DM svetovalni delavec v IO na SRŠ), ali bi te ure bile del nalog (vseh/nekaterih) organizatorja(jev) izobraževanja?)

Podobno vprašanje smo zastavili tudi ravnateljem/direktorjem, kjer smo jih vprašali kako bi organizirali svetovalno podporo za udeležence v IO na njihovi šoli ob predpostavki, da je to delo plačano s strani države. Trije ravnatelji/direktorji so dejali, da bi zaposlili dodatnega svetovalnega delavca v IO, zaradi specifik v IO. Eden izmed njih je še dodal, da bi se lahko dodatno zaposleni usmeril tudi na področje življenjskih okoliščin kandidatov in bi iskal možnosti financiranja izobraževanja, npr. *»na nivoju regije, ki bi imel finance in bi npr. 4 takšnim ljudem finančno pomagal, jih psihološko podpiral, da bi se vpisali v študij in ga potem tudi dokončali«.*

Dva ravnatelja/direktorja bi povečala zaposlitev, in sicer en iz 0,5 na 1 in drug iz 1,2 na 2, pri čemer bi bila v obeh primerih ena oseba organizator IO, druga pa bi v IO opravljala svetovalno delo. S tem bi razbremenili obstoječe organizatorje IO, svetovalno delo pa bi opravljala za to usposobljena oseba. Eden izmed njih predlaga, da naj se opredeli delovno mesto organizatorja IO, šoli pa naj se prepusti katero osebo in koliko različnih oseb (delitev delovnega mesta) bo zaposlila nanj. Drugi pa je mnenja, da bi se potem lahko svetovalno delo razširilo tudi na spremljanje udeležencev IO po zaključku izobraževanja v smislu svetovalne karijerne podpore: *»Bil sem v Miamiju na fakulteti St. Thomas University 20 let nazaj v okviru fakultete za socialno delo, kjer mi je bilo všeč, da imajo večjo svetovalno karierno podporo, tudi učečih se odraslih. Všeč mi je bil ta koncept, ko se je pri njih nekdo izobrazil ali*

pa doštudiral, ga niso spustili iz pogleda, ampak so spremljali, kje je zaposlen, kaj potrebuje...oni imajo letno nek stik z njim. Meni se zdi, da je to potrebno, ti moraš karierno spremljati in ga podpirati tam, kjer to potrebuje in ti potem eno vez postaviš in to je lojalnost, pripadnost, najboljša promocija inštitucije.«

Dva ravnatelj/direktorja bi takšno delovno mesto razdelila bodisi na več že zaposlenih svetovalnih delavcev za različne izobraževalne programe bodisi na več že zaposlenih z različnih področij, pri čemer en dodaja: *»Če bi ugotovili, da ta sistem deluje, bi ga imeli še naprej, če pa bi ugotovili, da bi bilo bolj učinkovito, bolj smiselno imeti enega zaposlenega, ki bi se s tem ukvarjal, ne glede na profil, ne glede na program, ne glede na to, od kod dijak prihaja, bi pa seveda bili pripravljeni tudi na tako sistemsko rešitev. Kako šola organizacijsko to uredi, se ne sme zakonsko zapirat. Specifike šol so različne in šola sama ve, kako bo organizacijsko stvar najbolj funkcionirala. Lahko so osipniki v domeni šolskih svetovalnih delavk, tisti, ki so že nekaj časa izven sistema izobraževanja pa v domeni organizatorjev izobraževanja odraslih.«*

En ravnatelj/direktor je dejal, da bi s takšno spremembo lahko opravljali več aktivnosti na tem področju. Ravno tako en ravnatelj/direktor pa je dejal, da delo ne bi bilo organizirano dosti drugače kot je sedaj in da bi bil lahko organizator IO tudi svetovalni delavec, v kolikor ima ustrezna znanja za svetovanje.

Kakšne pogoje bi potrebovali v primeru, da bi bili sistemsko vključeni v svetovalno podporo odraslim udeležencem izobraževanja (dodatna finančna sredstva, kader, spremembo normativa, strokovno podporo, usposabljanje idr.)?

Šolske svetovalne delavce pa smo na to temo vprašali kakšne pogoje bi potrebovali v primeru, da bi bili sistemsko vključeni v svetovalno podporo udeležencem IO. Pet šolskih svetovalnih delavcev je dejalo, da bi potrebovali ustrezen kader (npr. specialnega pedagoga, socialnega pedagoga, psihologa ali andragoga), štirje da bi potrebovali spremembo normativa in s tem jasno opredelitev in delitev nalog organizatorja IO in nalog šolskega svetovalca. Trije svetovalni delavci so omenili dodatna finančna sredstva. Po dva svetovalna delavca sta odgovorila, da bi potrebovala strokovno podporo, dodatna usposabljanja in pedagoško andragoška znanja. En je še dodal znanja iz kariernega svetovanja.

En šolski svetovalni delavec je še dodal, da bi s sistemsko vključeno svetovalno podporo v IO omogočili stalnost in redno vzpostavljanje stika: *»Stalnost bi bila kar pomembna pri tem delu, ker se mi zdi, da ko odrasli pridejo na neko izobraževanje nimajo občutka, da jim svetovanje tudi pripada. Ti ne vejo, da je to opcija, če pa je res nekdo stalni, pa vzpostavi stik, tako, da ena stalnost je kar pomembna. Če bi bilo*

sistematizirano delovno mesto, bi to že veliko rešilo, da bi res nekdo vzpostavljaj stik z njimi. Saj mogoče bi kdo rekel, ne, hvala pač ne potrebujem, nehajte me klicati, nekdo pa bi rekel okej, pa saj mogoče pa tole res pomaga, da sem aktiven v izobraževanju, da ohranjam stik, da se res redno prijavljam na mesečne izpitne roke, da delam obveznosti. Se pravi stalnost, redno vzpostavljanje stika, da se preverja njihovo motivacijo, cilje, želje.»

Dva šolska svetovalna delavca na vprašanje nista odgovorila. Dejala sta:

»O tej zadevi do sedaj nisem razmišljala. Že z dijaki, ki so vključeni v redno izobraževanje, imam ogromno dela in si ne želim še dodatnih obremenitev. O motivaciji in uspešnosti udeležencev izobraževanja odraslih ter z njihovimi morebitnimi težavami nisem seznanjena.«

»Jaz ne vidim, da bi se naša vloga okrepila v IO. Mogoče, da to čutijo bolj organizatorke izobraževanja odraslih, da bi one rade neko podporo ali pa dodatno pomoč, ampak jaz tukaj res ne vidim tega. Ne vidim kako bi se vključili, ker imam pred očmi te konkretne te dijake, ki do določene stopnje sploh ne želijo svetovanja.«

Vloga nacionalnih javnih zavodov pri usmerjanju, razvoju in zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO

Ali menite, da bi moral prevzeti kateri od nacionalnih JZ krovno vlogo pri usmerjanju, razvoju in zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO? Kateri?

Organizatorje IO smo vprašali ali menijo, da bi moral prevzeti kateri od nacionalnih javnih zavodov krovno vlogo pri usmerjanju, razvoju in zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO in če da, kateri. Vsi so odgovorili, da je tak zavod potreben, pet je mnenja, da naj bi bil to ACS, saj imajo zaposleni znanja s področja izobraževanja odraslih in poznavanja problematike. Štirje organizatorji pa so dejali, da je vseeno kateri javni zavod bi prevzel krovno vlogo, pomembno je, da je nudena podpora kvalitetna in enotna: »Ne glede na to, kdo bo, rabimo jasna navodila, smernice, po katerih potem veš da lahko delaš in da te smernice stojijo. Ne da ti z vsake strani drugače rečejo, npr. pokličem ljudsko univerzo, dobim en odgovor. Potem kličem na andragoški inštitut, dobim drug odgovor, potem kličem seveda kolegico na enem od teh večjih izobraževalcev, dobim praktičen odgovor, ki ga potem tudi uporabim.«

Potrebe po strokovni podpori za izvajanje svetovalne podpore udeležencem IO

Kakšno strokovno podporo bi potrebovali za izvajanje svetovalne podpore vašim udeležencem IO?

- *Organizirana usposabljanja (katera?)*
- *Strokovna gradiva (katera?)*
- *Kaj še?*

Na vprašanje, kakšno strokovno podporo bi potrebovali za izvajanje svetovalne podpore vašim udeležencem IO, so odgovarjali organizatorji IO. V največji meri (7 odgovorov) so dejali, da bi potrebovali organizirana usposabljanja, npr. o spremembah na področju IO, s primeri dobrih praks in izmenjave izkušenj. En izmed njih predlaga sledeče teme (tudi strokovna gradiva): *»priznavanje predhodno pridobljenega znanja, s praktičnimi primeri. Priznavanje tako domačih spričeval kot spričeval tujcev, kako priznavati odprti kurikulum ... Pridobitev znanj za pripravo kakovostnega osebnega izobraževalnega načrta na konkretnem primeru kandidata. Poglobiti znanja psihologije, na kakšen način motivirati pasivne udeležence.«* Drug organizator predlaga usposabljanja za nove organizatorje IO: *»Ker jaz odhajam v pokoj, bi bilo dobro tudi imeti nekakšno uvajalno izobraževanje, seminar, da na novo zaposleni na tem delovnem mestu malo spoznajo stvari.«*

Štirje organizatorji so dejali, da bi potrebovali strokovna gradiva, pri čemer en dodaja, da ne bi smela biti preobsežna: *»Neka strokovna literatura, strokovna gradiva so bolj za tiste, ki res imajo velik obseg dela. Za nas male je pa je pa fino, če dobiš en tak kratek povzetek. Recimo konkreten primer: imamo kandidata, ki je bil dijak s posebnimi potrebami in je zaradi posebnih potreb - psihičnih težav tik pred koncem izobraževanja pristal na psihiatriji. Ima 3 ocene pridobljene, manjka mu četrta ocena. Je pa 2 leti ven, kaj sedaj? Potrebujemo praktične usmeritve, kaj sedaj - ali ravnati v korist dijaka, pa mu omogočiti dopolnilni izpit, se pravi tisti delček, ki mu manjka in koliko časa. Se pravi, ali bo zdaj on še naslednja 4 leta packal ali mu mi lahko postavimo rok? Ampak potem nam človek zopet pristane na psihiatriji, kaj sedaj? Mi rabimo taka konkretna pametna navodila, usmeritve, sploh v specifičnih primerih.«*

Dva organizatorja sta omenila podporo v obliki srečanj, kot so npr. v sklopu DOIO (Društvo organizacij za IO na srednjih šolah), saj *»je to izjemno dragoceno. Zaradi tega, ker si med sabo izmenjujemo izkušnje, ker je to družabno srečanje, kjer navežeš stike, kjer dobiš neke informacije, kjer vsako leto izpostavimo nekaj stvari, ki so problematične, ki niso urejene, ki želimo, da se uredijo. Tudi obdelamo neke aktualne teme, recimo lani smo imeli umetno inteligenco. So pomembna, da imaš nekoga, ki ga lahko pokličeš, ko naletiš na neko težavo.«*

En organizator je dejal, da bi potrebovali normative, drug pa: »sistemsko ureditev z jasnimi razmejitvami del in nalog za svetovalne delavce v IO, kjer bo upoštevana specifična udeležencev.« Dva organizatorja sta na koncu intervjuja omenila nasprotovanje zakonodaje na področju IO. Eden izmed njih je dejal: *»Izredno izobraževanje gre več ali manj po zakonodaji, ki velja za redno izobraževanje s tem, da so določeni členi različni. Bom konkretna - status dijaka - če smo v rednem izobraževanju, enkrat lahko ponavlja. Enkrat lahko zamenja program, v tem obdobju mora zaključiti. A glej to velja tudi za dijake v izrednem izobraževanju? Potem imamo mi pravilnik o izobraževanju odraslih, ki pa seveda to ne velja, ker se pojma izobraževanje odraslih in izredno izobraževanje vedno mešata in je tudi zakonodaja, objavljena v Uradnem listu ena velika zmešnjava. Treba je redefinirati pojma izrednega izobraževanja in izobraževanja odraslih. Ker midve se zdaj ne pogovarjava o izobraževanju odraslih, ampak se pogovarjava o izrednem izobraževanju v skladu s terminologijo v zakonodaji. Treba se je odločiti, ali bomo pod izobraževanje odraslih zajeli formalne, neformalne oblike, kar bi bilo po mojem najbolj smotrno in potem imamo te zadeve jasne. Tukaj jaz, da vi, ki imate to moč, da se pritisne, da se ta zakonodaja uredi. Potem ko mi bo enkrat prišel inšpektor pa mi bo rekel, po tem pa po tem zakonu bom jaz rekla potem inšpektorju: Spoštovani kolega, po tem pa po tem pravilniku pa po tem zakonu veste, to pa ne gre? A se bom jaz pogajala z njim? Se pravi, meni mora biti jasno kot vsem ostalim šolam.«*

1.3 Povzetek rezultatov intervjujev s šolami

Iz podatkov je razvidno, da šole organizatorje IO zaposlujejo glede na svojo velikost in število udeležencev IO. V malih šolah zaposlujejo organizatorja IO za polovični delovni čas ali manj, njegovo delo pogosto ni sistematizirano, je plačano glede na opravljene ure iz tržnih virov. Glavna naloga organizatorja IO je organizacija zaključevanja formalnega izobraževanja (izpiti, poklicna matura). Na srednje velikih šolah imajo zaposlenega 1 do 2 organizatorja IO za polni delovni čas, na eni izmed šol celo 4, ki pa so zaposleni za del delovnega časa. Ti organizatorji so poleg organizacije formalnega izobraževanja vključeni tudi v postopke organiziranja preverjanja in potrjevanja NPK (nacionalnih poklicnih kvalifikacij) ter neformalne programe. Na velikih šolah enotnega modela organiziranosti ni, na eni šoli imajo npr. zaposlena 2 organizatorja IO, enega za 50 % in za 20 % delovnega časa, na drugi šoli 2 organizatorja za polni delovni čas in enega za 60 % delovnega časa. Organizatorji IO poleg nalog, ki jih opravljajo organizatorji IO na malih in srednjih šolah, organizirajo še predavanja, konzultacije, dodatne priprave na strokovne izpite ter različne projekte. Kot glavni kriteriji za določitev števila

organizatorjev IO na šoli so bili izpostavljeni: število udeležencev IO, izkušnje ter finančna zmožnost šole, potrebe in obseg dela na šoli.

Trije ravnatelji so ob tem poudarili, da je število organizatorjev na šoli premajhno in, da bi potrebovali med 0,5 in 0,8 zaposlitve več ter, da bi bil potreben tudi uradni normativ za organizatorja IO.

Iz podatkov je razbrati, da na vseh šolah organizatorji IO opravljajo svetovalno podporo kot del svojih nalog, v primeru večjih težav udeležencev le te usmerijo k strokovnjakom ali drugim usposobljenim osebam.

Na malih šolah svetovalna podpora udeležencem IO obsega od 10 % do 40 % mesečnega dela organizatorja IO, na srednje velikih šolah ta predstavlja od 20 % do 30 % dela organizatorja IO, na velikih šolah pa je obseg svetovalne podpore večji, in sicer od 15 % (če ne vključuje poglobljenega svetovanja) do 80 %.

Najbolj pogoste naloge organizatorjev IO v okviru svetovalne podpore udeležencem IO so:

- pomoč udeležencem pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja,
- informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis in nadaljevanje izobraževanja ter pomoč pri izdelavi osebnega izobraževalnega načrta (OIN),
- spremljanje napredka udeležencev oz. realizacije osebnega izobraževalnega načrta (OIN),
- analiza oz. ugotavljanje izobraževalnih potreb posameznikov,
- podpora pri reševanju ovir v izobraževanju – pomoč pri soočanju s težavami v izobraževanju.

Vprašani organizatorji in ravnatelji ter direktorji šol povedo, da se svetovalna podpora odraslim udeležencem skozi leta spreminja, se tudi povečuje. Razlogi so v značilnostih udeležencev (prevladujoča ciljna skupina so osipniki iz rednega izobraževanja, sledijo tujci, tudi osebe s posebnimi potrebami), njihovih življenjskih okoliščinah (npr. finančne težave), kar vse skupaj terja tudi drugačen način nudenja podpore, predvsem bolj individualen.

Mnenja organizatorjev IO o učinkovitosti obstoječe organizacije dela na področju svetovalne podpore so deljena. Polovica organizatorjev to ocenjuje kot neučinkovito, razlogi, ki jih ob tej oceni navajajo so npr. pomankanje časa in ustreznega znanja za svetovanje, preobremenjenost posameznih organizatorjev, težave z nadomeščanjem. Ustreznejša razdelitev dela in boljša kadrovska podpora bi po njihovi oceni učinkovitost svetovalne podpore lahko izboljšala.

Organizatorji IO sodelujejo s šolsko svetovalno službo na več ključnih področjih, predvsem zaradi značilnosti udeležencev IO. Najpogosteje sodelujejo pri prehajanju osipnikov iz rednega v izredno izobraževanje, da pridobijo objektivne informacije o udeležencih in vzpostavijo stik z njimi, pri vpisih tujcev, kjer svetovalna služba skrbi za priznavanje predhodnega znanja. Skupaj sodelujejo še pri vpisih, zaključevanju izobraževanja ter reševanju osebnih in finančnih težav udeležencev. Svetovalni delavci pomagajo tudi pri prilagajanju izobraževanja zaradi zdravstvenih težav ter informiranju, motiviranju in načrtovanju izobraževanja odraslih. Administrativno sodelovanje poteka predvsem pri vpisih in priznavanju predhodnega znanja. Večina organizatorjev IO in svetovalnih delavcev je zadovoljnih s sodelovanjem, saj cenijo dostopnost, strokovnost in odzivnost drug drugega. Nekateri predlagajo andragoško izobraževanje za svetovalne delavce, da bi bolje razumeli IO. Vendar obstajajo tudi pomisleki glede obsega dela svetovalnih delavcev, saj nekateri menijo, da nimajo dovolj časa za dodatno svetovalno delo v IO. Poudarjen je bil tudi pomen vloge, ki jo ima vodstvo pri zagotavljanju podpore sodelovanju med svetovalnimi delavci in organizatorji IO. Organizatorji IO sodelujejo tudi z zunanjimi organizacijami, kot so ZRSZ, Ljudske univerze, GZS, CSD, druge srednje šole in različne institucije. Večina je zadovoljna s sodelovanjem, nekateri pa si želijo več podpore, a jim pomanjkanje časa to onemogoča.

Organizatorji IO dodajajo, da bi moral eden od že obstoječih javnih zavodov, najpogosteje navajajo ACS, prevzeti krovno vlogo pri usmerjanju, razvoju in zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO. Poudarjajo potrebo po jasnih smernicah in enotni podpori, da bi se zboljšala učinkovitost svetovalne podpore v IO na srednjih šolah. Vprašani navajajo še, da organizatorji in učitelji v IO potrebujejo dodatna andragoška in pedagoška znanja, gradiva, možnost izmenjave izkušenj itn.

V odgovorih na vprašanje o udeležencih IO, ki bodo v prihodnje potrebovali še več svetovalne podpore so intervjuvanci izpostavili osipnike, odrasle, ki želijo pridobiti drugo poklicno ali strokovno izobrazbo ter tujce. Pričakujejo tudi večji obseg udeležencev s posebnimi potrebami, odraslih, ki se vključujejo v neformalne programe usposabljanja mlajših odraslih (do 25 let) in odraslih, ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo.

Vprašani ravnatelji in organizatorji IO so izpostavili še nekaj sprememb pri delovnih nalogah organizatorja, ki bi se po njihovi oceni lahko zgodile v kolikor bi bila svetovalna podpora vključena v opis delovnega mesta organizatorja IO in plačana:

- udeleženci IO bi tako lahko prejeli več podpore,

- več časa bi se lahko namenilo izobraževanju, seminarjem ter sodelovanju z učitelji in zunanjimi organizacijami,
- organizacija dela bi bila boljša, svetovalna podpora bi se lahko izvajala v popoldanskem času, ko imajo odrasli več možnosti za udeležbo,
- nagrajevalo bi se lahko učitelje, ki izvajajo izpite in konzultacije,
- možna bi bila dodatna zaposlitev v IO oz. povečanje obstoječe.

Vodstvo nekaterih šol ob tem dodaja, da bi bilo potrebno šolam prepustiti odločitev, kako organizirati svetovalno podporo udeležencem v IO (ali s posebnim zaposlenim ali s prerazporeditvijo nalog obstoječih delavcev), opredeli naj se le delovno mesto organizatorja v IO.

Šolski svetovalni delavci bi v primeru sistemske vključenosti v svetovalno podporo odraslim udeležencem potrebovali predvsem ustrezen kader (specialnega pedagoga, socialnega pedagoga, psihologa ali andragoga), spremembo normativa ter jasno opredelitev in delitev nalog organizatorja IO in šolskega svetovalca, dodatna finančna sredstva, strokovno podporo oz. dodatna usposabljanja s področja pedagogike, andragogike, znanja iz kariernega svetovanja, stalnost in redno vzpostavljanje stika z udeleženci, kar bi pomagalo pri njihovi motivaciji in aktivni udeležbi v izobraževanju. Dva svetovalna delavca pa poudarjata, da že imajo veliko dela z dijaki in ne vidijo vloge šolskega svetovalca še v IO.

2 Svetovanje odraslim v Finskem srednješolskem izobraževanju

V tem poglavju predstavljamo Finsko kot primer dobre prakse zagotavljanja svetovalne podpore odraslim v srednješolskem izobraževanju. Izobraževanje odraslih je na Finskem zelo dobro razvito in organizirano. Ob prenovi izobraževalnega sistema leta 2021 in še prej v letu 2018 poklicnega in strokovnega izobraževanja, so novosti vključevale tudi odrasle, predvsem, da se jim na različne, fleksibilne poti zagotavlja pridobivanje izobrazbe na vseh ravneh ter tudi vključevanje v neformalno izobraževanje (splošno in poklicno). Tako, kot je dobro organizirana svetovalna podpora za mlade, je dobro poskrbljeno tudi za svetovalno podporo odraslim udeležencem na različnih ravneh izobraževanja in tako tudi v srednješolskem poklicnem in strokovnem izobraževanju. Temeljno izhodišče svetovalne podpore je zagotavljanje enakih možnosti, spodbujanje vseživljenjskega učenja in ustvarjanje okolja, ki aktivno podpira individualni razvoj vsakega posameznika. Zato v nadaljevanju

predstavljamo Finsko ter z njihovimi dobrimi izkušnjami podkrepimo tudi predloge za svetovalno podporo odraslim v slovenskem srednješolskem izobraževanju.

2.1 Izobraževalni sistem

Finski izobraževalni sistem odlikuje celovit pristop k vseživljenjskemu učenju, ki temelji na načelu dostopnosti in prožnosti. Ključna značilnost sistema je odsotnost slepih ulic v izobraževanju, kar pomeni, da lahko dijaki vedno nadaljujejo študij na višji stopnji, ne glede na svoje prejšnje izobraževalne odločitve. Izobraževalna reforma je leta 2021 pomembno spremenila strukturo obveznega izobraževanja, saj se morajo po novem vsi, ki zaključijo osnovnošolsko ali nižje poklicno izobraževanje, vpisati v srednješolsko izobraževanje. S tem se je podaljšalo trajanje obveznega izobraževanja, namen te spremembe pa je zagotoviti, da vsi mladi z zaključkom obveznega izobraževanja pridobijo potrebna znanja, spretnosti in kompetence, ki jim omogoča vstop na trg dela, hkrati pa zagotovi možnosti za nadaljnje (visokošolsko) izobraževanje.

Obvezno izobraževanje tako traja do:

- dopolnjenega 18. leta starosti, ali
- zaključka srednješolskega izobraževanja.

Srednješolsko izobraževanje ostaja brezplačno in je namenjeno mladim, običajno starim med 16 in 19 let in odraslim udeležencem, ki imajo iste pravice do vpisa. Razlika je le v tem, da morajo odrasli udeleženci (18 let in starejši), postopek vpisa izvesti neposredno na izbrani šoli, zunaj enotnega (nacionalnega) sistema prijav (Eurydice, 2024a).

Splošno srednješolsko izobraževanje je mogoče opravljati tudi v izobraževalnih ustanovah za odrasle, kjer pouk praviloma poteka v večernih urah. Te ustanove izvajajo programe po nacionalnem sprejetem kurikulumu, ki pa je prilagojen odraslim udeležencem in vsebuje manjše število učnih enot v primerjavi s programom, ki ga obiskujejo dijaki rednega izobraževanja (Eurydice, 2024b). Ta diferencirana struktura odraža različne življenjske okoliščine, predznanje in učne zmožnosti odraslih udeležencev srednješolskega izobraževanja. Odrasli udeleženci imajo pogosto že pridobljene delovne izkušnje in neformalno znanje, ki se lahko upošteva pri priznavanju njihovih kompetenc. Programi za odrasle so zato prilagojeni njihovim specifičnim potrebam in zmožnostim.

Tak način dela ustvarja fleksibilno učno okolje, kjer lahko udeleženci sami vplivajo na svoje izobraževanje. Sistem jim omogoča, da prevzamejo odgovornost za svoj napredek, se učijo na način, ki jim ustreza, in hkrati dosegajo enake standarde znanja kot v rednih programih.

Po zaključku šolanja na osnovni ravni približno 92 % učencev ali dijakov nadaljuje izobraževanje v eni izmed dveh osrednjih izobraževalnih poti - splošnih srednjih šolah ali programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja (Eurydice, 2024b). Statistični podatki za leto 2022 kažejo, da je bilo v redne programe vključenih 103.000 dijakov, ki so se izobraževali na 356 srednjih šolah. V istem obdobju je na Finskem izobraževanje odraslih potekalo na 86 izobraževalnih ustanovah, kjer se je izobraževalo 6.600 odraslih udeležencev (Eurydice, 2024a).

Splošno srednješolsko izobraževanje zagotavljajo:

- splošne srednje šole, oz. gimnazije,
- splošne srednje šole za odrasle,
- druge ustanove, kot so ljudske univerze.

Izobraževanje traja od dveh do štirih let, vendar večina dijakov zaključi šolanje v treh letih. Obstajajo obvezni in izbirni predmeti: izbirni predmeti so razdeljeni na nacionalne izbirne in izbirne predmete, ki jih določi šola. Obseg študijske enote pa je opredeljen v kreditnih točkah. Ena kreditna točka ustreza povprečno 14 uram in 15 minutam učnega časa za redne dijake ter 9 uram in 20 minutam učnega časa za odrasle udeležence.

Minimalna zahteva za dokončanje učnega načrta je tako:

- 150 kreditnih točk za redne dijake,
- 88 kreditnih točk za odrasle udeležence.

Za odrasle obstaja tudi možnost vključitve v pet ljudskih visokih šol, ki imajo dovoljenje za organizacijo splošnega srednješolskega izobraževanja in mature.

Splošno srednješolsko izobraževanje lahko zaključijo tudi prek izobraževanja na daljavo. Slednje ponujajo nekatere splošne srednješolske institucije ter vse srednje šole za odrasle. Izobraževanje na daljavo je v skladu z nacionalnim kurikulumom ter časovno razporeditvijo, ki velja za srednje šole za odrasle. Udeleženci v sodelovanju z ravnateljem ter svetovalci oblikujejo svoje individualne izobraževalne načrte. Večina izobraževanja potem poteka na spletu ob mentorstvu učiteljev,

udeleženci pa lahko po potrebi sodelujejo tudi pri individualnih urah in svetovalnih dejavnostih na šoli. Srednješolski program lahko v celoti zaključijo na daljavo (Eurydice, 2024a).

Tudi (ali pa predvsem) poklicno in strokovno srednješolsko izobraževanje je namenjeno heterogenim ciljnim skupinam, in sicer tako mladim, pripravljenim vstopiti na trg dela, kot odraslim, ki so že zaposleni ali trenutno zunaj trga dela. V skladu s sodobnimi izobraževalnimi pristopi se je zagotavljanje izobraževanja, financiranja in upravljanje poklicnega in strokovnega izobraževanja za mlade in odrasle v začetku leta 2018 celovito preoblikovalo, pri čemer so bili ločeni zakoni poenoteni v novem Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Eurydice, 2024c). Temeljna načela tega izobraževalnega modela temeljijo na principu, da se udeleženci učijo zgolj tistih veščin, ki jih še ne obvladajo. Izobraževanje poteka v dveh oblikah: v izobraževalnih institucijah ter kot vajeniško usposabljanje, pri čemer so poklicne šole glavna institucionalna oblika, ki zagotavlja začetno poklicno in strokovno izobraževanje. Statistični podatki kažejo, da se približno 81 % udeležencev poklicnega in strokovnega izobraževanja usposablja v tradicionalnem šolskem okolju, medtem ko 19 % udeležencev sledi vajeniškemu programu (Eurydice, 2024c). Ključni element prenovljenega sistema predstavlja osebni načrt razvoja kompetenc, ki se pripravi za vsakega posameznega dijaka, oz. udeleženca. V tem načrtu se identificira in prepozna predhodno pridobljene spretnosti ter hkrati določa potrebne kompetence in načine njihovega pridobivanja v različnih učnih okoljih. Ob njegovi pripravi tesno sodelujejo učitelj ali svetovalni delavec, udeleženec ter, kadar je to relevantno, tudi predstavnik delodajalcev. Tovrstni personalizirani pristop je bil uveden kot osrednji del obsežne reforme poklicnega in strokovnega izobraževanja leta 2018 (Eurydice, 2024c).

Posebna pozornost srednješolskega izobraževanja je namenjena podpori marginaliziranim skupinam. Sistemske rešitve vključujejo dodatno temeljno izobraževanje, pripravljalne programe poklicnega usposabljanja ter alternativne poti za mlade, ki niso bili sprejeti v redne srednješolske programe.

Ta celostni pristop odraža temeljne vrednote finskega izobraževanja, na katerih temelji tudi sistem svetovanja: zagotavljanje enakih možnosti, spodbujanje vseživljenjskega učenja in ustvarjanje okolja, ki aktivno podpira individualni razvoj vsakega posameznika. Sistem ne le izobražuje, temveč tudi aktivno naslavlja socialne izzive in preprečuje možnosti izključenosti iz izobraževalnega sistema.

2.2 Izobraževanje in svetovalna podpora

Cilj izobraževanja in svetovanja na Finskem je čim bolj uresničiti potencial vsakega posameznika. Svetovanje se večinoma izvaja znotraj rednega izobraževanja, s posebnimi ureditvami v skupinah in šolah, kadar je to potrebno. Občine imajo avtonomijo pri organizaciji izobraževanja in prilagajanju

podpore ter svetovanja glede na lokalne potrebe, pri čemer morajo zagotoviti, da je zagotovljeno izobraževanje usklajeno z nacionalnimi kurikuli.

Finska ustava zagotavlja enakost v izobraževanju, medtem ko Zakon o osnovnem izobraževanju določa, da mora poučevanje ustrezati zmogljivostim učencev, s ciljem spodbujanja njihove celostne rasti v varnem učnem okolju (Eurydice, 2024d).

Finski izobraževalni sistem temelji na vključujoči filozofiji, ki omogoča individualizirano pomoč na treh ravneh: splošni, okrepljeni in posebni:

1. **Splošna pomoč** (ang. general support) je prvi odziv na učenčeve potrebe in je vključena v vsakodnevne dejavnosti šole, brez potrebe po posebnih pedagoških ocenah ali odločitvah. Če ta podpora ni zadostna, učitelji pripravijo pisno pedagoško oceno, pri čemer lahko po potrebi sodelujejo tudi drugi strokovnjaki. Na podlagi te ocene se nato v sodelovanju z učencem ter njegovimi starši ali skrbniki oblikuje izobraževalni načrt.
2. **Intenzivna pomoč** (ang. intensified support) je bolj strukturirana, redna in individualizirana, njen cilj pa je preprečiti, da bi težave napredovale ali postale bolj zapletene.
3. **Specialna pomoč** (ang. special support) se zagotavlja učencem, ki s preostalimi ukrepi ne morejo doseči ciljev rasti, razvoja ali učenja. Odločitev o specialni podpori sprejme izobraževalni organ na podlagi informacij učiteljev in šolske skupnosti. Ta odločitev mora biti ponovno pregledana vsaj po drugem razredu in pred učenčevim prehodom v sedmi razred.

2.3 Smernice kakovostnega svetovanja

Strokovne usmeritve za svetovalno dejavnost so zapisane v “Smernicah kakovostnega svetovanja” (Criteria for Good Guidance, 2023), ki predstavljajo celovit okvir, namenjen izboljšanju in standardizaciji svetovalnih storitev v osnovnem in srednješolskem izobraževanju. To orodje služi namenom: zagotavlja kakovost, podpira sistematični razvoj in spodbuja enak dostop do kakovostnih svetovalnih storitev za vse učeče. V tem okviru je poudarek na zagotavljanju doslednega izvajanja raznolikih svetovalnih storitev, pravočasnem dostopu do svetovalne podpore in zagotavljanju ključne podpore med izobraževalnimi prehodi, ob hkratnem naslavljanju spreminjajočih se učnih okolij in preprečevanju izključenosti.

Slika 1: Dimenzije kakovostnega svetovanja (Criteria for Good Guidance, 2023, str. 6)

Smernice so usklajene s “Strategijo vseživljenjskega svetovanja” (Strategy for Lifelong Guidance..., 2021) in se osredotočajo na dva primarna cilja: krepitev zmožnosti učečih se za sprejemanje ustreznih kariernih odločitev in zagotavljanje dostopnosti do različnih svetovalnih storitev. Ta pristop odgovarja na naraščajoč pomen vseživljenjskega učenja in svetovanja v sodobnih izobraževalnih okoljih ter zagotavlja strukturiran pristop k zadovoljevanju teh razvijajočih se potreb.

2.4 Svetovanje v srednješolskem izobraževanju

Svetovanje je sestavni del razvoja dijakov in odraslih udeležencev v srednješolskem izobraževanju. Glavni cilj te dejavnosti je zagotoviti prilagojeno podporo, ki učečim se omogoča učinkovito napredovanje po vertikali, hkrati pa jim pomaga prepoznati njihove interese in prednosti. Ta proces tvori kontinuum, ki se začne, ko učeči vstopijo v srednješolsko izobraževanje, in se nadaljuje do zaključka, s čimer se zagotovi, da so pripravljeni na naslednje korake na svoji izobraževalni in poklicni poti.

V skladu z nacionalnim učnim načrtom je v srednjih šolah na voljo tudi en obvezni predmet „vseživljenjska karierna orientacija“, ki traja 38 ur ter izbirni predmet v enakem trajanju. Pri obeh predmetih se obravnavajo teme, kot so načrtovanje izobraževalnega procesa, učne strategije, možnosti nadaljnjega izobraževanja, poklicne (karijerne) možnosti in poznavanje delovnega mesta.

Poleg tega so dijaki deležni usmerjanja glede metod in pristopov izobraževanja, ki so značilni za njihovo novo šolo.

Svetovanje se na šolah lahko izvaja v več oblikah:

- **Individualno svetovanje:** Na individualnih srečanjih se lahko dijaki pogovorijo o posebnih težavah, povezanih z izobraževanjem, poklicnimi možnostmi in osebnimi okoliščinami.
- **Svetovanje v skupinah:** Vodenje pogovorov v okviru predmeta ali s skupino dijakov, ki omogočajo izmenjavo izkušenj in reševanje težav nekega oddelka/razreda.
- **Vrstniško svetovanje:** Spodbujanje dijakov k medsebojnemu sodelovanju, učenju ter izmenjavi izkušenj.

Te različne oblike svetovanja zagotavljajo, da imajo dijaki dostop do podpore, ki jo potrebujejo za sprejemanje odločitev o svojem izobraževanju in karieri (Guidance and counselling in upper secondary education, b.l.).

2.4.1 Načrt svetovanja

Izobraževalne ustanove morajo pripraviti načrt, oz. strategijo svetovanja (ang. Guidance plan), ki služi kot orodje za razvoj svetovanja v celotni izobraževalni ustanovi ter opredeljuje:

- dejavnosti svetovanja in njegove cilje,
- razdelitev odgovornosti za svetovalne naloge in svetovalno delo,
- zagotavljanje svetovanja ob prehodih učečih v izobraževanju,
- sodelovanje s ključnimi partnerji na področju svetovanja.

Načrt svetovanja se pripravi v sodelovanju z dijaki (rednimi in izrednimi), skrbniki in drugimi deležniki, uresničevanje njegovih ciljev pa se redno evalvira (Guidance and counselling in upper secondary education, b.l.).

2.4.2 Seznanjanje s trgom dela in usmerjanje v nadaljnje izobraževanje

Usmerjanje in svetovanje v splošnem srednješolskem izobraževanju ima ključno vlogo pri opremljanju dijakov in odraslih udeležencev s celovitim vpogledom v zaposlitveni sektor, podjetniške priložnosti in področje nadaljnega izobraževanja. Tekom izobraževanja se dijaki vključujejo v delovne procese poklica, ki ga bodo v prihodnosti opravljali, hkrati pa se seznanjajo z možnostmi nadaljevanja svojega

izobraževanja. Te izkušnje so ključnega pomena pri pomoči dijakom pri sprejemanju odločitev glede njihovih akademskih in kariernih poti, kar jim omogoča kritično presojo različnih možnosti.

V tem okviru dijaki prejemajo usmerjeno svetovanje glede strateškega načrtovanja nadaljnjega šolanja in ustreznih postopkov. Cilj je, da vsak dijak razvije svoj izobraževalni načrt, ki omogoča nemoten prehod v nadaljnje izobraževanje neposredno po zaključku srednješolskega izobraževanja. Pri tem so dijake spodbuja k spoznavanju svojih talentov, interesom, obenem pa jih učijo spretnosti učenja, ki jim bodo koristile pri nadaljnjem izobraževanju. Spodbuja jih k prevzemanju odgovornosti za svoje izobraževalne izbire ter razumevanju pomena vseživljenjskega učenja.

2.4.3 Svetovanje v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju

Vsak udeleženec poklicnega in strokovnega izobraževanja ima pravico do svetovanja, katerega namen je podpirati njegovo izobraževalno pot ter zagotoviti pridobitev znanj in veščin, potrebnih za nadaljnje izobraževanje ali uspešen vstop na trg dela (Guidance and counselling in vocational education and training, b.l.).

Ključni cilji usmerjanja in svetovanja so pomoč udeležencem pri razvoju kompetenc, potrebnih za učinkovito učenje in delo, sprejemanje odločitev med izobraževanjem – na primer pri izbiri predmetov, vrste program ipd., ki so skladne z njihovimi cilji – ter prehajanje v nadaljnje izobraževanje, zaposlitev ali napredovanje v karieri (Guidance and counselling in vocational education and training (b.l)).

Vsak poklicni program vključuje vsaj 1,5 kreditne točke, namenjene svetovanju dijakom. Poleg tega imajo vsi dijaki pravico do osebnega in drugega svetovanja, skladno z njihovimi potrebami. Vsaka poklicna ali strokovna šola je dolžna nuditi svetovanje tistim dijakom ali odraslim udeležencem, ki imajo učne težave, so pogosto odsotni od pouka ali se soočajo s težavami v vsakdanjem življenju (Eurydice, 2024f). Dogovori v zvezi s svetovanjem in podporo se sistematično zabeležijo v osebem načrtu razvoja kompetenc za vsakega udeleženca, to vključuje tudi t.i. karierni načrt. Ta načrt se najprej pripravi ob začetku izobraževanja in se nato redno posodablja glede na napredek udeleženca. Poleg svetovalcev igrajo pomembno vlogo pri svetovanju tudi mentorji in učitelji, ki opravljajo individualno kot skupinsko svetovanje.

Odraslim udeležencem so na voljo prilagojene storitve, ki vključujejo individualizirano svetovanje, učne pristope in podporne ukrepe, prilagojene njihovim specifičnim potrebam. Pri tem se upoštevajo tudi posebne okoliščine, kot so kulturno ali jezikovno ozadje udeleženca ter učne težave, kot sta disleksija ali disgrafija.

2.5 Svetovanje za odrasle udeležence

Na Finskem so vsi podporni ukrepi, ki so na voljo dijakom redno vpisanim v izobraževanje, dostopni tudi odraslim udeležencem. Poleg tega pa obstajajo v izobraževanju odraslih še posebni ukrepi za priseljenca, in sicer integracijski programi in opismenjevanje.

Integracijski programi vključujejo poučevanje finščine ali švedščine ter druge oblike izobraževanja, namenjene spodbujanju dostopa priseljencev do zaposlitve in nadaljnega izobraževanja ter krepitvi njihovih državljanskih, kulturnih in življenjskih veščin. Integracijski programi za odrasle priseljenca morajo biti izvedeni v skladu z Nacionalnim kurikulumom za integracijske programe (National Core Curriculum for Integration Training, 2022).

Program opismenjevanja za odrasle priseljenca je namenjen učenju osnovnih ustnih in pisnih jezikovnih spretnosti v finščini ali švedščini. Trajanje programa se določi v skladu s cilji, opredeljenimi v individualnem učnem načrtu vsakega udeleženca, pri čemer povprečno trajanje znaša od 160 do 200 dni, odvisno od potreb udeleženca. Obseg programa je 32,40 kreditnih točk, kar ustreza 1.120-1.400 učnim uram.

Po zaključku programa lahko udeleženci nadaljujejo z integracijskim programom, osnovnim izobraževanjem za odrasle, zaposlitvijo ali dejavnostmi, ki jih zagotavljajo službe za zaposlovanje in gospodarski razvoj, lokalne oblasti ali tretji sektor. Kadar izvajalec izobraževanja ponuja program opismenjevanja za odrasle priseljenca, mora biti ta izveden v skladu z Nacionalnim temeljnim učnim načrtom za opismenjevanje odraslih priseljencev (National Core Curriculum for Literacy Training for Adult Migrants, 2012), pri čemer se priporoča, da vsak izvajalec izobraževanja na lokalni ravni pripravi svoj program na podlagi nacionalnega kurikula.

Mlajši odraslim so namenjene tudi "Enotne svetovalne točke" (ang. One-Stop Guidance Centers), ki nudijo pomoč vsem odraslim mlajšim od 30 let pri različnih vprašanjih, povezanih z njihovim življenjem, kot so študij, iskanje zaposlitve, nastanitev in socialna pomoč. Center za svetovanje na enem mestu ponuja svetovanje in podpore pri reševanju različnih stvari mlajšim odraslim. Storitve so prilagojene glede na potrebe strank, njihov cilj pa je pomagati in podpirati mlade, dokler se ne najde trajnejša rešitev. Storitve informiranja in svetovanja potekajo po več poteh, do njih lahko mladi dostopajo osebno, prek spleta ali po telefonu.

2.6 Usposobljenost svetovalnih delavcev

2.6.1 Vloga svetovalcev v srednješolskem izobraževanju

Svetovalci v srednješolskem izobraževanju imajo ključno vlogo pri podpori dijakom in odraslim udeležencem, saj jim nudijo individualno svetovanje in usmerjanje, prilagojeno njihovim specifičnim potrebam. Dijakom pomagajo pri sprejemanju informiranih odločitev o izobraževanju, poklicni poti in nadaljnjih priložnostih. Prav tako nudijo pomoč vsem učečim v procesih priznavanja predhodno pridobljenih znanj in kompetenc ter pozorno spremljajo individualne izobraževalne načrte.

Svetovalni delavci učečim pomagajo pri oblikovanju individualnih izobraževalnih načrtov in jim svetujejo glede prihodnjega izobraževanja. Za učinkovito podporo mora biti svetovalni delavec seznanjen s kurikuli trenutnega programa in drugih šol. Medtem ko svetovalni delavec nadzira celoten program usmerjanja in svetovanja v srednji šoli, svetovalci skupin - ki so tudi učitelji - usmerjajo njim dodeljene skupine dijakov. Poleg tega se od vseh učiteljev pričakuje, da bodo dijakom pomagali razvijati spretnosti učenja. Svetovalni svetovalci na srednjih šolah so običajno usposobljeni učitelji, ki so opravili 60-kreditni program usposabljanja za usmerjanje in svetovanje.

Iz izjave svetovalke, podane v publikaciji „Lifelong Guidance in Finland“ (2011, str. 27), je razvidno, da je vloga svetovalnih delavcev ključnega pomena pri usmerjanju izobraževalnih poti učečih iz različnih okolij, tako mladostnikov kot odraslih udeležencev. Svetovalci tesno sodelujejo z mladostniki pri raziskovanju možnosti za nadaljnje izobraževanje, pri čemer naslavlja njihove negotovosti in zagotavlja prilagojene nasvete v podporo procesom odločanja. Nasprotno pa odrasli udeleženci pogosto iščejo svetovanje, ki upošteva njihove pretekle izkušnje in trenutne obveznosti, zaradi česar so pogovori osredotočeni na izbiro predmetov, ki so usklajeni s kariernimi aspiracijami in cilji osebnega razvoja. Svetovalci opravljajo tudi različne administrativne naloge, kot sta spremljanje napredka udeležencev in oblikovanje urnikov, ki uravnotežujejo institucionalne zahteve z individualnimi potrebami, s čimer pomembno prispevajo k izboljšanju učnih dosežkov. Poleg tega s sodelovanjem z zunanjimi organizacijami, vključno z Uradi za zaposlovanje, zagotavljajo, da udeleženci prejemajo celovito podporo, ki naslavlja njihovo izobraževalno, socialno in čustveno napredovanje.

2.6.2 Pravni okvir in strokovni standardi

Finska ima močno profesionaliziran sistem svetovanja, certificiran po mednarodnih standardih. Usposobljenost svetovalnih delavcev v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju ter kariernih

svetovalnih psihologov je zakonsko opredeljena. Zahtevana usposobljenost za svetovalne delavce v visokošolskem izobraževanju ni zakonsko določene.

Zakon o osnovnošolskem izobraževanju in povezani odloki opredeljujejo odgovornosti in zahtevane kvalifikacije za svetovalne delavce, pri čemer poudarjajo njihovo ključno vlogo pri podpori izobraževalnemu in kariernemu razvoju učencev.

Za pridobitev kvalifikacije svetovalnega delavca na Finskem morajo posamezniki izpolnjevati naslednje kriterije:

- **Končana 2. stopnja (bolonjskega) študija:** Predpogoj je pridobitev magistrske stopnje, običajno s področja izobraževanja ali sorodnega področja.
- **Pedagoška izobrazba:** Svetovalni delavci morajo imeti pedagoško izobrazbo, ki je običajno del njihovega magistrskega programa.
- **Specializirano usposabljanje:** Poleg magistrske izobrazbe morajo bodoči svetovalci zaključiti specializirani program s področja svetovanja in usmerjanja, ki je enakovreden 60 kreditnim točkam ECTS (Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk).

Alternativno lahko posamezniki izberejo magistrski program iz svetovanja in usmerjanja v obsegu 300 kreditnih točk ECTS, ki vključuje potrebno pedagoško usposabljanje (Guidance System in Finland, b.l.).

Programi usposabljanja za svetovalno delo na Finskem temeljijo na kompetenčnem pristopu in se osredotočajo na razvijanje širokega spektra svetovalnega strokovnega znanja in poklicnih spretnosti. Podroben opis programa za usposabljanje svetovalcev je prikazan tudi na spletni strani fakultete HAMK (<https://www.hamk.fi/en/degree/professional-guidance-counsellor-education/>).

Ta pristop zagotavlja, da so (bodoči) svetovalni delavci dobro opremljeni za zagotavljanje celovite podpore učečim na vseh stopnjah izobraževanja in lahko zagotavljajo pomoč na različnih področjih.

3 Predlagani modeli svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah

3.1 Opis predlaganih modelov svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah

Na podlagi ugotovitev iz poročila o rezultatih evalvacije Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah v letu 2023 (Bauman (ur.), 2023) in analize vodenih intervjujev z izbranimi strokovnimi sodelavci na devetih srednjih šolah oz. šolskih centrih v letu 2024 (kar smo opisali v prvem poglavju) ter podkrepljeno s primerom dobre prakse organizirane svetovalne podpore za odrasle v srednješolskem izobraževanju na Finskem, smo opredelili dva modela organiziranosti svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah.

Modela vključujeta svetovalno podporo odraslim, vključenim v programe formalnega poklicnega in strokovnega izobraževanja¹ ter dve vlogi oziroma dve vrsti strokovnih delavcev na srednji šoli, organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO na srednjih šolah. Poleg teh dveh vlog so v IO na srednjih šolah še druge vloge, na primer vodja enote za IO, vodja IO, učitelj in mentor v IO.

Ob opredelitvi dveh modelov smo upoštevali, da:

- so možne različne organiziranosti IO na srednjih šolah, kot so samostojna enota za IO, Medpodjetniški izobraževalni center – MIC in delovno mesto v okviru šole (na nekaterih šolah obstaja le ena od navedenih oblik organiziranosti, na nekaterih pa več oblik – npr. samostojna enota za IO in MIC);
- pri nadaljnjem sistemskem urejanju IO v poklicnih in strokovnih šolah bo treba poskrbeti za ustrezno število organizatorjev IO in svetovalnih delavcev v IO ter za to opredeliti ustrezne kriterije (standarde in normative) in jih zapisati v Pravilniku, da bosta modela lahko ustrezno bila implementirana v prakso;
- pri oblikovanju modelov izhajamo iz ocene (pridobljene v kvalitativni študiji 2024), da svetovalno delo obsega v povprečju 30 % nalog strokovnega kadra, ki deluje na področju izobraževanja odraslih;

¹ Pri vzpostavljanju celostno urejenega sistema IO na srednjih šolah pa bo treba zagotoviti svetovalno podporo za vse udeležence v vseh oblikah izobraževanja in usposabljanja, ki se izvajajo na šoli (formalno, neformalno in NPK).

- poleg tega bo izvajalcem svetovalne dejavnosti v IO na srednjih poklicnih in strokovnih šolah treba zagotoviti tudi strokovno podporo s strani nacionalnih javnih zavodov (CPI in ACS).

Modela temeljita še na petih skupnih izhodiščih:

- svetovalna podpora mora biti odraslim v srednjih šolah zagotovljena pred, med in ob zaključku izobraževanju;
- naloge svetovalne podpore morajo biti vnaprej jasno opredeljene (naloge opisujemo v nadaljevanju);
- v svetovalno podporo odraslim na srednjih šolah je vključena tudi šolska svetovalna služba (pri tem se upošteva, da imajo šole zaposlene različne strokovne profile svetovalnih delavcev v šolski svetovalni službi in pri njihovem sodelovanju v IO naj se načrtuje naloge glede na specifične vsebine, ki jih le-ti lahko strokovno pokrijejo; možne vsebine sodelovanja opisujemo v nadaljevanju);
- svetovalna podpora odraslim v srednjih šolah se izvaja tudi v sodelovanju z zunanjimi strokovnimi organizacijami ali posameznimi strokovnjaki (s kom vse in na katerih področjih, opisujemo v nadaljevanju);
- vsi strokovni delavci morajo svetovalno podporo vnaprej načrtovati in spremljati njeno izvajanje ter jo na osnovi ugotovitev tudi nadgrajevati; zato je pomembno, da je le ta vključena tudi v sistem presojanja in razvijanja kakovosti na srednjih šolah.

Izhajajoč iz navedenih izhodišč in izkušenj v praksi, predlagamo 2 možna modela organiziranosti svetovalne podpore:

1. **Model 1: Vlogi organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO sta združeni v eni osebi:** Ena oseba opravlja naloge organizatorja izobraževanja odraslih ter naloge svetovanja; naloge kot organizatorja IO in naloge kot svetovalnega delavca v IO morajo biti jasno razmejeno in ustrezno organizacijsko načrtovane; pri čemer naj bo obseg nalog svetovalne podpore najmanj 30 % od vsega obsega ur; za delo organizatorja IO in delo svetovalnega delavca v IO mora biti strokovni delavec ustrezno usposobljen.
2. **Model 2: Vlogi organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO sta ločeni na več oseb:** naloge organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO so ločene na dve ali več oseb pri čemer je lahko delež dela organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO na srednji šoli različen (npr. ena oseba je

organizator IO 70% in druga oseba je svetovalni delavec 30%); delo organizatorja IO in delo svetovalnega delavca mora biti povezano in koordinirano; za delo organizatorja IO in delo svetovalnega delavca v IO morata/jo biti strokovna/-i delavca/-i ustrezno usposobljena/i.

Oba modela prikazujemo tudi v sliki 2.

Slika 2: Modela izvajanja svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah

3.2 Naloge svetovalne podpore odraslim v srednjih šolah

Dela in naloge, ki jih v izobraževanju odraslih opravljajo organizatorji IO in svetovalni delavci, smo že v preteklih letih opredeljevali znotraj različnih nalog. Tu velja omeniti predvsem kompetenčne zasnove posameznih vlog v izobraževanju odraslih, ki jih je v letu 2014 oblikoval Andragoški center Slovenije, pa kompetence svetovalca, ki so nastale znotraj projekta GOAL – Svetovanje odraslih v izobraževanju v let 2018 (Dobrovoljc in Vilič Klenovšek, 2018), pri katerem sta sodelovala oba javna zavoda (ACS in CPI).

Omenjeni dokumenti in gradiva so nam bili podlaga za raziskovanje in ugotavljanje, katere naloge, povezane s svetovalno podporo, organizatorji IO pri delu z odraslimi največkrat izvajajo. Organizatorji IO, ki smo jih intervjuvali v letu 2024 so v pogovorih definirali najpogostejše naloge svetovalne podpore, ki so v večini povezane z **načrtovanjem in organizacijo izobraževanja odraslih/svetovanja**

odraslim (informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja, izdelava osebnega izobraževalnega načrta, pomoč udeležencu pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja, identifikacija in pomoč pri dokumentiranju kompetenc, pomoč pri sprejemanju odločitev idr.) in s **podporo izobraževalnemu procesu** (podpora udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem, pomoč udeležencem pri načrtovanju in razvoju kariere ter iskanju zaposlitve, svetovanje in mentorstvo udeležencem pri samostojnem učenju ter spodbujanje k samostojnemu učenju, spremljanje napredka v izobraževanju oziroma realizacije osebnega izobraževalnega načrta idr.).

Odraslim je v srednjih šolah zagotovljena tako svetovalna kot tudi organizacijska podpora. Kaj vse podpora zajema, je odvisno od različnih dejavnikov. V dveletni analizi smo ugotovili, da je vsebina in način podpore v celoti odvisen od položaja in ureditve izobraževanja odraslih v posameznih izobraževalnih organizacijah. Na podlagi izvedenih intervjujev v obeh letih, 2023 in 2024, lahko zapišemo, da je podpora odraslim odvisna predvsem od:

- števila zaposlenih ali na dejavnost izobraževanja razporejenih strokovnih delavcev v posameznih izobraževalnih organizacijah;
- deleža opravljanja dela organizatorja IO znotraj zaposlitve strokovnih delavcev;
- števila vpisanih in šolajočih se odraslih v posameznih izobraževalnih organizacijah;
- izobrazbe organizatorjev IO.

Pri uvajanju enega ali obeh modelov izvajanja svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah bo potrebna natančnejša razmejitev del in nalog, ki so/bodo del nalog organizatorja IO in svetovalnega delavca. Ta bo še posebej pomembna, če se bo izobraževalna organizacija odločila za model 2, kjer bosta obe vlogi ločeni na več oseb.

V nadaljevanju predstavljamo predlog nalog svetovalnega delavca v IO ter nalog organizatorja IO v srednji šoli. Podlaga za naloge obeh strokovnih profilov smo dobili v seznamu Naloge svetovalca v IO v srednji šoli, ki smo ga na podlagi v preteklosti pripravljenih kompetenčnih modelov, oblikovali za anketiranje strokovnih delavcev v letu 2023.

3.2.1 Naloge svetovalca v IO v srednji šoli

Naloge svetovalca v IO v srednji šoli:

Ugotavljanje potreb posameznikov, ciljnih skupin, lokalnega okolja	Ugotavljanje izobraževalnih potreb posameznika
	Ugotavljanje izobraževalnih potreb v regiji, panogi, lokalnem okolju ipd.
	Raziskovanje izobraževalnih ali zaposlitvenih ciljev posameznika
NAČRTOVANJE IN ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH/SVETOVANJA ODRASLIM	
Razvoj in umeščanje izobraževalnih programov v programsko ponudbo	Sodelovanje pri razvoju in posodabljanju izobraževalnih programov
Načrtovanje izpeljave izobraževanja in/ali svetovanja	Načrtovanje izpeljave svetovanja (urnik srečanj)
Animacija potencialnih udeležencev za vključitev v izobraževanje	Informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja
Svetovanje v izobraževanju odraslih v fazi raziskovanja možnosti in svojih ciljev ter sprejemanja odločitve	Prilagajanje orodij za svetovanje v izobraževanje odraslih različnim ciljnim skupinam
	Identifikacija in pomoč pri dokumentiranju kompetenc svetovanca (osebna zbirna mapa)
	Ocenjevanje kompetenc
	Pomoč udeležencu pri sprejemanju odločitev
	Pomoč pri pisanju življenjepisa
	Pomoč udeležencu pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja
	Pošiljanje opomnikov za svetovalna srečanja
PODPORA IZOBRAŽEVALNEMU PROCESU ODRASLIH	
Svetovalna podpora udeležencem med izobraževanjem	Spremljanje napredka v izobraževanju oziroma realizacije osebnega izobraževalnega načrta
	Organizacija oziroma izpeljava spoznavanja dobrih učnih strategij in obvladovanje različnih metod učenja
	Pomoč udeležencu pri načrtovanju in razvoju kariere ter iskanju zaposlitve
Učna podpora udeležencem med izobraževanjem	Podpora udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem (npr. pomanjkanje denarja za izobraževanje, težave z varstvom otrok, prevoz iz drugega kraja idr.)
	Izvajanje delavnic (npr. računalniško opismenjevanje, učenje učenja itd.)
Podpora udeležencem pri samostojnem učenju	Svetovanje in mentorstvo udeležencem pri samostojnem učenju ter spodbujanje k samostojnemu učenju
VREDNOTENJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH	
Sprotno in končno vrednotenje kakovosti izobraževanja	Sprotno in končno vrednotenje kakovosti izobraževanja odraslih in svetovalnega dela (vrednotenje dosežkov svetovanja, izobraževanja, zadovoljstva udeležencev ipd.)
VODENJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH	
Delo s kadri, razvoj osebja in lastni razvoj	Izmenjevanje dobre prakse in sodelovanje z drugimi svetovalci v izobraževanju odraslih, supervizija
	Udeležba na strokovnih spopolnjevanjih ter skrb za svoj strokovni razvoj
	Svetovanje in nudenje strokovne podpore učiteljem

Razvojno delo	Sodelovanje v razvojnih projektih s področja izobraževanja odraslih na nacionalnem in mednarodnem nivoju
	Spremljanje novosti v IO in širše v izobraževanju ter prenos novega v prakso
	Sodelovanje pri pripravi in izvedbi strokovnih dogodkov
Delo s partnerji/ sodelovanje z okoljem	Načrtovanje in vzpostavitev sodelovanja z drugimi ustanovami pri nudenju različnih oblik podpore udeležencem med izobraževanjem
	Delo s partnerji/sodelovanje z okoljem pri načrtovanju in izvajanju izobraževanja odraslih
Promocija izobraževanja odraslih	Sodelovanje pri načrtovanju in izpeljavi promocije izobraževanja odraslih v okolju (splošno ozaveščanje okolja o pomenu izobraževanja odraslih in ciljno informiranje določenih ciljnih skupin)
Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti	Sodelovanje pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti IO na šoli

3.2.2 Naloge organizatorja IO v srednji šoli

Naloge organizatorja IO v srednji šoli

NAČRTOVANJE IN ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH/SVETOVANJA ODRASLIM	
Razvoj in umeščanje izobraževalnih programov v programsko ponudbo	Sodelovanje pri razvoju in posodabljanju izobraževalnih programov
Načrtovanje izpeljave izobraževanja in/ali svetovanja	Načrtovanje izpeljave izobraževanja (oblikovanje učnih skupin, izvedbeni načrti za učne skupine itd.)
Animacija potencialnih udeležencev za vključitev v izobraževanje	Informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja
Organizacija izobraževanja	Priprava in posredovanje učnih gradiv za delo doma
	Vodenje dokumentacije o udeležencih
	Organizacija izobraževanja odraslih (urniki, zagotavljanje prostorov in opreme, obveščanje udeležencev, komunikacija učitelj–udeleženci, organizacija PUD, organizacija preverjanja znanja)
PODPORA IZOBRAŽEVALNEMU PROCESU ODRASLIH	
Učna podpora udeležencem med izobraževanjem	Načrtovanje in organizacija učne podpore udeležencem pri izobraževanju
	Nudenje učne pomoči udeležencem pri izobraževanju
	Podpora udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem (npr. pomanjkanje denarja za izobraževanje, težave z varstvom otrok, prevoz iz drugega kraja idr.)
	Izvajanje delavnic (npr. računalniško opismenjevanje, učenje učenja itd.)
VODENJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH	
Delo s kadri, razvoj osebja in lastni razvoj	Izmenjevanje dobre prakse in sodelovanje z drugimi svetovalci v izobraževanju odraslih, supervizija
	Udeležba na strokovnih spopolnjevanjih ter skrb za svoj strokovni razvoj
	Svetovanje in nudenje strokovne podpore učiteljem
Razvojno delo	Sodelovanje v razvojnih projektih s področja izobraževanja odraslih na nacionalnem in mednarodnem nivoju
	Spremljanje novosti v IO in širše v izobraževanju ter prenos novega v prakso
	Sodelovanje pri pripravi in izvedbi strokovnih dogodkov
Delo s partnerji/ sodelovanje z okoljem	Delo s partnerji/sodelovanje z okoljem pri načrtovanju in izvajanju izobraževanja odraslih
Promocija izobraževanja odraslih	Sodelovanje pri načrtovanju in izpeljavi promocije izobraževanja odraslih v okolju (splošno ozaveščanje okolja o pomenu izobraževanja odraslih in ciljno informiranje določenih ciljnih skupin)
Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti	Sodelovanje pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti IO na šoli
UPRAVLJANJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH	
Poslovno in finančno načrtovanje dela in poročanje o delu	Poslovno in finančno načrtovanje dela in poročanje o delu
	Spremljanje plačil udeležencev formalnega in neformalnega izobraževanja

	Priprava avtorskih in podjemnih pogodb
	Priprava zahtevkov za izplačilo učiteljem in predavateljem
	Priprava seznamov za izdajo položnic
	Sodelovanje z računovodstvom pri izterjavi neplačanih obveznosti udeležencev
Urejanje normativnih vprašanj v zvezi z izobraževanjem odraslih	Sodelovanje pri izpeljavi kadrovskih postopkov (izbira učiteljev in drugih sodelavcev)
Vodenje dokumentacije	

3.2.3 Sodelovanje šolske svetovalne službe pri svetovalni podpori odraslim v srednjih šolah

Iz podatkov analize stanja in potreb po svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih v srednjih šolah v letu 2023 (Bauman (ur.), 2023) in intervjujev v letu 2024 ugotavljamo, da je šolska svetovalna služba že vključena v svetovalno podporo odraslim na večini srednjih šol. Le da to ne poteka sistematično, vnaprej načrtovano, s tem tudi ne sistematično spremljano, predvsem pa tudi ne še ustrezno sistemsko umeščeno. V primeru umeščanja oziroma sodelovanja šolske svetovalne službe v svetovalni podpori odraslim na srednjih šolah, bo to treba urejati v okviru dveh področij:

- celostnega umeščanja poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih v sistem vzgoje in izobraževanja in
- pri opredeljevanju vloge šolske svetovalne službe na srednjih šolah, saj bi se z njihovo sistemsko vključitvijo tudi na področje IO v srednjih šolah naloge razširile, le to pa pomeni tudi ustrezno (re)definiranje standardov in normativov njihovega dela.

Šolska svetovalna služba ima dolgoletno tradicijo delovanja v slovenskem sistemu vzgoje in izobraževanja. Temeljno podlago za delovanje in umeščenost v sistem ima v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja - ZOVFI (Ur. list RS, št.71/23). V 76. členu (svetovalna služba) je zapisano da v šoli deluje svetovalna služba, ki svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem; sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja šole in opravljanju vzgojno izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje. Svetovalna služba sodeluje tudi pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialno delavci, socialni pedagogi in defektologi. Pri opravljanju poklicnega svetovanja pa se povezujejo z republiškim zavodom za zaposlovanje. Podrobneje so zakonsko določene naloge svetovalne službe v srednjih šolah

opredeljene v Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva (Uradni list RS, št. 62/10 z dne 30. 7. 2010; zadnje spremembe in dopolnitve: Uradni list RS, št. 74/23 z dne 7. 7. 2023).

Strokovne usmeritve pa so zapisane v novih Programskih smernicah svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja (Rupar idr., 2024). V smernicah so v poglavju 3 posebej zapisana priporočila za področje svetovalnega dela v srednji šoli in dijaškem domu. To je lahko tudi podlaga za opredelitev strokovnih nalog, ki jih lahko šolski svetovalni delavci opravljajo tudi v svetovalni podpori za odrasle. Zato jih na kratko v nadaljevanju tudi predstavljamo. V uvodu tega poglavja so avtorji zapisali da »Mladostništvo je obdobje intenzivnega telesnega, emocionalnega, spoznavnega in socialnega razvoja, v katerem se mladostniki postopno osamosvajajo ter sprejemajo vse več odgovornosti za svoje vedenje in odločitve. Poslanstvo svetovalne službe v srednji šoli ostaja podpora in pomoč mladostniku za postopno sprejemanje vse več odgovornosti za lastne odločitve in za razvijanje lastnih potencialov. Svetovalni delavec mladostnikom v srednji šoli omogoča pridobivati izkušnje vključujoče šole ter s tem povezanega varnega in spodbudnega učnega okolja, v katerem prevladujeta visoko razvita sodelovalna kultura in zaupanje, ter jim s tem pomaga razvijati pozitivno samopodobo.« (prav tam, str. 32).

Pri tem izpostavljamo, da se v IO na srednjih šolah vključuje vse več mlajših odraslih, ki bodisi niso uspešno zaključili zadnji letnik srednje šole ali so prej opustili redno srednješolsko izobraževanje, pa se po krajšem času odločijo, da ga dokončajo kot udeleženci IO (ali na isti šoli ali v drugi izobraževalni organizaciji - drugi srednji šoli, ljudski univerzi ali zasebni organizaciji). To potrjujejo tudi podatki o starosti vpisanih odraslih ob prvem vpisu v IO v šolskih letih 2020/21 in 2021/22, kar smo predstavili v poročilu o rezultatih evalvacije v letu 2023 (Bauman (ur.), 2023), saj je bila najbolj zastopana skupina odraslih v starosti med 20 in 24 let (prav tam, str. 19). Poleg tega so strokovni delavci v IO na srednjih šolah v anketiranju v letu 2023 tudi izpostavili, da so dodatne ure svetovalnega dela, ki jih porabijo na tedenski ravni, v večjem deležu namenjene mlajšim odraslim, ki zgodaj opustijo šolanje in osipnikom (prav tam, str. 37).

V Programskih smernicah (2024) je za področje dela šolskega svetovalnega dela v srednjih šolah predstavljenih pet področij svetovalnega dela v šoli, s primeri nalog. Pet področij svetovalnega dela, ki ima opisane naloge po treh sklopih – delovanje na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda, delovanje na ravni skupine/oddelka in delo s posameznikom in znaj, so (prav tam, str. 32-39):

- varno, spodbudno in vključujoče okolje,

- celosten razvoj in dobrobit/blagostanje dijakov (spoznavni, čustveni, socialni in gibalni razvoj, spoznavanje in razvijanje interesov in sposobnosti, skrb za duševno zdravje),
- učenje in poučevanje (dobra poučevalna praksa, metodično-didaktični pristopi in prilagoditve),
- vzgojno-izobraževalni prehodi (vpisi, šolanje prešolanje, akceleracija, karierna orientacija),
- razvoj vzgojno izobraževalnega zavoda in profesionalni razvoj.

Iz primerjave opisov nalog svetovalnega dela v srednjih šolah in opisa nalog svetovalne podpore odraslim srednjih šolah (kar smo predstavili zgoraj) lahko ugotovimo, da je veliko skupnih oziroma istovrstnih nalog. Zato tudi predlagamo, da je v organizirani svetovalni podpori odraslim v srednjih šolah vključena šolska svetovalna služba, še posebej pri delu z mlajšimi odraslimi, saj šolski svetovalni delavci dobro poznajo potrebe te ciljne skupine in so strokovno usposobljeni za delo z mladostniki. Ob tem pa tudi priporočamo, da vključeni šolski svetovalni delavci pridobijo tudi znanja o andragoških vidikih organiziranosti in poteka IO na srednjih šolah, saj bodo tako lahko še bolj v podporo ostalim strokovnim delavcem v IO na srednjih šolah.

Iz opisov nalog bi za sodelovanje v svetovalni podpori odraslim na srednji šoli še posebej izpostavili naslednje naloge na ravni dela s posameznikom in zanj (prav tam, str. 33-38):

- neposredna pomoč dijakom z vzgojnimi/disciplinskimi težavami, težavami v socialnem vključevanju in drugimi izzivi in težavami;
- individualno svetovanje strokovnim delavcem in oblikovanje osnovnih vzgojnih smernic za posamezne dijake z vzgojnimi/disciplinskimi težavami, težavami v socialnem vključevanju in/ali drugimi izzivi in težavam;
- individualni strokovni pogovori z dijakom, prilagojeni njegovim potrebam (težave z navezovanjem stikov, anksioznost, samomorilnost idr.) – po potrebi pomoč pri iskanju zunanjih virov pomoči (zunanje strokovne ustanove);
- sodelovanje pri celostni obravnavi dijaka in povezovanje s strokovnjaki iz zunanjih ustanov (načrtovanje in izvedba strokovnih timov, priprava poročil, mnenj idr.);
- sodelovanje pri prepoznavanju izrednih okoliščin dijaka za namen prilagajanja obveznosti (npr. delo z begunci, tujci, zdravstvene težave dijakov);
- pomoč in svetovanje dijakom z (akutnimi) težavami, ki lahko vplivajo na njihov spoznavni, čustveni, socialni in gibalni razvoj (npr. težave v duševnem zdravju, ob travmatičnem dogodku – smrt, ločitev, žalovanje idr.);
- sodelovanje pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji dodatnih oblik dela in oblikovanju individualnih programov za dijake s težavami v spoznavnem, čustvenem, socialnem in gibalnem razvoju;

- pomoč in svetovanje učiteljem in staršem pri delu z dijaki s težavami v gibalnem, spoznavnem, čustvenem in socialnem razvoju;
- neposredna pomoč dijaku z veliko tveganja in izzivi pri razvijanju ustreznih strategij učenja (npr. samouravnavanje učenja, organiziranje učne pomoči);
- sodelovanje s strokovnimi delavci pri pripravi, izvedbi in evalvaciji ustreznih oblik dela in oblikovanju individualiziranih programov za različne skupine dijakov oz. za dijake z veliko tveganji in izzivi;
- neposredna pomoč dijakom ob vertikalnih in horizontalnih prehodih;
- svetovanje dijakom z veliko tveganji in izzivi pri prehodu v nadaljnje izobraževanje ali na trg dela.

Iz opisa nalog v sklopu delovanje na ravni skupine/oddelka, pa bi primeroma izpostavili naslednje naloge šolskega svetovalnega delavca za sodelovanje v svetovalni podpori odraslim na srednji šoli (prav tam, str. 33-38):

- sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci v vzgojno-izobraževalnem zavodu in zunaj njega, ki obravnavajo specifične značilnosti in potrebe posameznih skupin dijakov (npr. dijaki s posebnimi potrebami, dijaki z izkušnjo med vrstniškega nasilja);
- sodelovanje pri ugotavljanju stanja, spremljanju in evalvaciji ter načrtovanju razvoja na specifičnih strokovnih področjih, skladno s strokovno usposobljenostjo;
- sodelovanje s strokovnimi delavci pri delu z oddelčno skupnostjo in dejavnostih, ki se nanašajo na podporo razredniku, organizacijo in načrtovanje ur oddelčne skupnosti, pri reševanju konfliktov, oblikovanje ustreznega oddelčnega vzdušja, mediacija ipd.;
- sodelovanje s strokovnimi delavci pri prepoznavanju, načrtovanju in izvajanju učinkovitih pristopov za spodbujanje celostnega razvoja dijakov;
- izvajanje ali koordiniranje preventivnih dejavnosti (predavanj, delavnic, vodenih dejavnosti idr.) za spodbujanje celostnega razvoja, zdravega življenjskega sloga, osebne rasti in duševnega zdravja;
- sodelovanje s strokovnimi delavci pri pouku in izvajanju preventivnih programov na področju učenja (npr. razvijanje učinkovitih učnih strategij, učnih navad ipd.);
- sodelovanje s strokovnimi delavci pri prepoznavanju učnih težav, načrtovanju in izvajanju prilagoditev, metod in oblik dela pri pouku in ustreznih oblik pomoči;
- sodelovanje oz. izvajanje dejavnosti v podporo učenja in učnih strategij za skupino dijakov oz. oddelek, v katerem se pojavijo izstopajoče težave na tem področju (npr. delavnica o učinkovitih učnih strategijah, učenje učenja);

- karierna orientacija: skupinske dejavnosti, vezane na informiranje in ustvarjanje priložnosti za spoznavanje in odkrivanje študijskih oz. poklicnih interesov;
- sodelovanje in svetovanje pri učinkovitem prehajanju dijakov v novo šolsko okolje;
- predstavitev postopka vpisa na višjo raven izobraževanja (poklicno-tehniško izobraževanje, maturitetni tečaj, študijski program idr.).

Če na tem mestu dodamo še mnenje strokovnih delavcev, anketiranih v letu 2023, da so primanjkljaji, zaradi katerih je treba posvetiti več časa za svetovanje ciljni skupini mlajših odraslih in osipnikov, predvsem različne oblike učnih težav, kot so pomanjkanje motivacije in specifične učne težave, pa tudi materialno pomanjkanje, jezikove ovire (pri priseljencih) idr. (prav, tam, str. 37), lahko ugotovimo, da so to tudi vsebine nalog šolskega svetovalnega delavca v rednem izobraževanju.

Šolske svetovalne delavke so v intervjujih v letu 2024 izpostavile, da:

- tudi same menijo, da niso sistemsko vključene v podporo IO na šoli, temveč gre za dogovor na ravni šole, kdaj in kdo sodeluje pri posameznem primeru svetovalne obravnave; le to je pogostejše v primerih, ko je udeleženec mlajši odrasli in je mogoče celo že bil v obravnavi pri šolski svetovalki, ko je bil na šoli vključen v redno izobraževanje, ki pa ga ni zaključil; poleg tega se priložnostno na njih za nasvet obrnejo tudi organizatorke IO, kar vidijo kot kolegialno pomoč oziroma strokovno posvetovanje;
- se vidijo v tej vlogi, da bi bile vključene v svetovalno podporo odraslim v IO, še posebej ko gre za mlajše odrasle;
- bi si želele dodatno usposabljanje za svetovalno delo z odraslimi v srednjih šolah;
- mora biti njihovo delo ustrezno sistemsko umeščeno, tako vsebinsko kot opredeljeno v standardih in normativih njihovega dela (obseg dela in finančno vrednotenje).

3.2.4 Sodelovanje z zunanjimi organizacijami

Drugi pomemben vidik sodelovanja svetovalnega delavca in organizatorja IO v srednjih šolah je sodelovanje z zunanjimi organizacijami. V anketiranju in intervjujih, ki smo jih s strokovnimi delavci opravili v letih 2023 in 2024, se je izkazalo, da le nekateri organizatorji sodelujejo z zunanjimi organizacijami. Analiza opravljanja posameznih nalog v izobraževanju odraslih v letu 2023 je pokazala, da sodelovanje z drugimi ustanovami pri nudenju različnih oblik podpore udeležencem ter pri sodelovanju z okoljem pri načrtovanju in izvajanju izobraževanja odraslih, v večini organizacij poteka le nekajkrat letno. Analiza intervjujev v letu 2024 pa kaže, da organizatorji IO povečini sodelujejo s temi zunanjimi organizacijami:

- območnimi službami ZRSZ,
- centri za socialno delo,
- ljudskimi univerzami – svetovalna dejavnost v IO, ki se izvaja kot javna služba,
- izvajalci programa PUMO+ (Projektno učenje za mlajše odrasle),
- Zavodom RS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- Obrtno in Gospodarsko zbornico,
- drugimi posameznimi organizacijami.

Organizatorji IO so navedli različne vsebine sodelovanja s temi organizacijami, najpogosteje pa z njimi sodelujejo glede:

- plačila šolnine,
- menjave poklica,
- usmerjanja zaradi potreb dela,
- izvajanja aktivne politike zaposlovanja,
- zaključevanja izobraževanja,
- prekvalifikacije,
- vajeništva, praktična usposabljanja z delom,
- izobraževanja posameznih profilov.

Sodelovanje z zunanjimi organizacijami pri izvajanju svetovalne dejavnosti v srednjih šolah je gotovo področje, ki ga bo pri sistemskem umeščanju te dejavnosti potrebno dodatno in natančno opredeliti. Pri tem je lahko dobro izhodišče sodelovanje z organizacijami v lokalnem oziroma v regionalnem okolju, ki se izvaja v okviru svetovalne dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba. Partnerstvo v tej dejavnosti je opredeljeno v Smernicah za izvajanje svetovalne dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba (Dovžak idr., 2020).

Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v IO definirajo, da se »izvajalci svetovalne dejavnosti v IO povezujejo z organizacijami, ki v lokalnem oziroma regionalnem okolju izvajajo različne svetovalne in izobraževalne dejavnosti za odrasle, odločajo o strategijah razvoja človeških virov, sodelujejo pri načrtovanju in izvajanju regionalne razvojne politike, ter z drugimi socialnimi partnerji« (Dovžak idr., 2020, str. 33).

Glavni cilji povezovanja in sodelovanja partnerskih organizacij so:

- boljša dostopnost svetovalne dejavnosti v IO vsem odraslim v lokalnem oziroma regionalnem okolju,
- dopolnjujoče se in usklajeno delo partnerskih organizacij,
- boljše seznanjanje z ugotovljenimi potrebami po razvoju človeških virov v lokalnem oziroma regionalnem okolju in odzivanju nanje,
- razvoju človeških virov v lokalnem oziroma regionalnem okolju« (Dovžak idr., 2020, str. 33).

Izvajalci javne službe v IO za usklajevanje partnerskega sodelovanja z drugimi izvajalci svetovalne dejavnosti v slovenskem izobraževalnem prostoru ter drugimi organizacijami v lokalnem oziroma regionalnem okolju oblikujejo strateški svet, ki je formalizirano telo in ima sledeče namene delovanja:

- izmenjava informacij o ciljih in vsebini svetovalne dejavnosti v IO ter stanju na področju izobraževanja odraslih v lokalnem oziroma regionalnem okolju,
- ugotavljanje potreb sodelujočih partnerjev za uporabljanje storitev svetovalne dejavnosti v IO,
- priprava skupnih strokovnih in promocijskih dogodkov v lokalnem oziroma regionalnem okolju z namenom boljše dostopnosti svetovalne dejavnosti v IO in izobraževanja odraslim v lokalnem oziroma regionalnem okolju,
- povezovanje z drugimi lokalnimi oziroma regionalnimi okolji ter ustanovami na nacionalni ravni in tudi v mednarodnem prostoru« (Dovžak idr., 2020, str. 33).

Omenjeni cilji in nameni povezovanja v partnersko mrežo v lokalnem okolju so gotovo aktualni tudi za povezovanje strokovnih delavcev v IO na srednjih šolah.

Povezovanje strokovnih delavcev v srednjih šolah bi se lahko izvajalo v dveh oblikah:

- individualno, s strokovnimi sodelavci iz drugih organizacij, s ciljem ustrezne podpore in pomoči udeležencem IO v njihovih organizacijah in
- na ravni srednje šole; z vključevanjem v obstoječe lokalne oziroma regionalne mreže partnerjev, ki že delujejo.

V nadaljevanju obe obliki podrobneje opisujemo.

a) Individualno povezovanje z zunanjimi organizacijami in strokovnimi delavci

Povezovanje in sodelovanje z zunanjimi organizacijami je med strokovnimi delavci, ki izvajajo IO v srednjih šolah, že sedaj pogosto. Smiselno pa ga je tudi sistemsko urediti kot del svetovalne dejavnosti v IO v srednjih šolah.

Glavno vodilo pri individualnem sodelovanju je večja dostopnost svetovalne in izobraževalne ponudbe odraslim v njihovem lokalnem oziroma regionalnem okolju ter celostna svetovalna podpora odraslim udeležencem v srednjih šolah. Že naštetе naloge svetovalca dajejo izhodišče, za katere je sodelovanje z zunanjimi organizacijami in posameznimi strokovnimi delavci, smiselno. Sodelovanje je gotovo smiselno pri naslednjih nalogah:

- ugotavljanje izobraževalnih potreb v regiji, panogi, lokalnem okolju,
- animacija potencialnih udeležencev za vključevanje v izobraževanje,
- podpora udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem,
- načrtovanje in vzpostavitev sodelovanja z drugimi ustanovami pri nudenju različnih oblik podpore udeležencem med izobraževanjem,
- delo s partnerji/sodelovanje z okoljem pri načrtovanju in izvajanju izobraževanja odraslih,
- sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju promocije izobraževanja odraslih.

Poleg omenjenih že opredeljenih nalog pa je pomembno tudi informiranje partnerjev o izobraževalni ponudbi v srednji šoli. V ta namen predlagamo skupne aktivnosti na ravni strokovnih delavcev, ki delujejo na področju IO v lokalnem oziroma regionalnem okolju; ko je npr. oblikovanje skupnih baz podatkov, s pomočjo katerih bodo vsi strokovni delavci informirani o ponudbi in dogajanju v širšem okolju.

Smiselno je, da sodelovanje z zunanjimi organizacijami in posameznimi strokovnimi delavci (specialisti za posamezno področje svetovanja) poteka na več ravneh, ne samo sodelovanje svetovalcev v IO, ampak tudi drugih strokovnih delavcev, ki delujejo na področju IO na šoli. Skupaj naj identificirajo partnerje v lokalnem okolju ter možne vsebine sodelovanja. Sodelovanje naj poteka načrtno in naj se zapiše v letni delovni načrt izobraževanja odraslih na srednji šoli. Spremlja naj se konkretne aktivnosti ter ob koncu leta sodelovanje ovrednoti.

b) Sodelovanje na ravni srednje šole

Druga oblika sodelovanja, ki jo predlagamo, je na ravni srednje šole. Srednja šola naj se načrtno in sistematično vključi v že obstoječe mreže, ki na področju izobraževanja odraslih in širše na področju razvoja človeških virov v okolju že delujejo.

Vključevanje v strateški svet za izvajanje svetovalne dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba je gotovo ena od prvih mrež, kamor se srednja šola lahko vključi. Svet deluje in je ustanovljen za razvoj svetovalne in izobraževalne dejavnosti v IO v lokalnem oz. regionalnem okolju. Za razvoj in uspešno delovanje svetovalne dejavnosti v srednji šoli sodelovanje v njem gotovo pomeni dodano vrednost. Vsi že zgoraj omenjeni nameni delovanja strateških svetov so pomembni tudi za srednje šole, zato je sodelovanje zelo smiselno.

V kolikor je strateški svet oblikovan tako, da v njem niso zastopani predstavniki izobraževalnih organizacij, ampak le predstavniki lokalnih deležnikov, priporočamo vzpostavitev sodelovanja s koordinatorjem strateškega sveta – ljudsko/mi univerzo/mi.

Če poleg strateškega sveta v lokalnem okolju oz. regiji delujejo tudi druge oblike partnerstva, priporočamo premislek o vključitvi tudi v ta partnerstva. Predlagamo razmislek o vključitvi v partnerstva in združenja, ki delujejo pri različnih deležnikih: regionalnih razvojnih agencijah, zbornicah in drugih organizacijah.

Koristi sodelovanja v predlaganih oblikah povezovanja v lokalnem okolju ali regiji so za srednje šole velike, obratno pa veljajo tudi za druge partnerje:

- celostno ugotavljanje potreb po svetovalni in izobraževalni dejavnosti v regiji;
- informiranost in poznavanje različnih svetovalnih, izobraževalnih dejavnosti med partnerji v lokalnem okolju;
- večja dostopnost svetovalne dejavnosti odraslim v lokalnem okolju;
- napotovanje odraslih v svetovalno dejavnost;
- večja učinkovitosti svetovalne dejavnosti v IO;
- boljši rezultati, poenotenje postopkov, izmenjava dobrih praks;
- združevanje virov in sredstev ter poznavanje širše slike potreb in izzivov;
- pretok informacij iz celotne regije, povezovanje in sodelovanje strokovnih delavcev;
- dopolnjujoče in usklajeno delovanje partnerskih organizacij;
- kakovosten razvoj svetovalne in izobraževalne ponudbe;
- kakovosten razvoj človeških virov.

Opisano sodelovanje bodisi na individualni ravni ali na ravni srednje šole krepi strokovnost dela vseh, ki so vključeni v to sodelovanje, predvsem pa odraslemu udeležencu v srednji šoli zagotavlja celostno in kakovostno svetovalno podporo.

Če povzamemo, so vse opisane oblike sodelovanja vključene v obeh predvidenih modelih organiziranosti svetovalne podpore odraslim na srednjih šolah. Ob tem naj izpostavimo, da smo prvo razpravo o predlaganih dveh modelih izpeljali z vabljenimi deležniki in direktorji srednjih šol oz. šolskih centrov v obliki fokusne skupine (novembra 2024) in rezultate razprave predstavljamo v naslednjem poglavju (nadaljnje razprave pa bodo organizirane tudi v letu 2025).

4 Ugotovitve fokusne skupine s predstavniki resornega ministrstva, vodstvom nacionalnih razvojno-raziskovalnih zavodov in srednjih poklicnih in strokovnih šol

4.1 Metodologija

4.1.1 Namen fokusne skupine

Fokusna skupina je bila izvedena v sklopu aktivnosti Svetovalno delo v izobraževanju odraslih na srednjih šolah. Njen temeljni namen je bil preveriti oba predlagana modela svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah, opredeliti izzive, s katerimi se pri izvajanju dejavnosti soočamo, ter raziskati možnosti za izboljšanje dejavnosti.

4.1.2 Raziskovalni pristop

Opravili smo kvalitativno raziskavo z uporabo deskriptivne raziskovalne metode (Sagadin, 2004) pri čemer smo uporabili raziskovalno tehniko skupinskega intervjuja oziroma fokusne skupine, katere namen je odkriti različna stališča, mnenja, primerjati utemeljitve, različne poglede na nekatere pojave ipd. ter njihova primerjava.

4.1.3 Populacija zajeta v raziskavo

K sodelovanju v fokusni skupini smo povabili ključne predstavnike resornega ministrstva, direktorja dveh nacionalnih razvojno-raziskovalnih zavodov ter direktorje/ravnatelje šolskih centrov/srednjih šol. Na vabilo so se odzvali vsi, razen enega predstavnika ministrstva, s katerim smo intervju opravili naknadno.

V fokusni skupini je ves čas pogovora sodelovalo sedem sogovornikov. Struktura sogovornikov je natančneje predstavljena v tabeli.

Tabela 2: Struktura sogovornikov

Ustanova	Število sogovornikov
Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje	2
Center RS za poklicno izobraževanje	1
Andragoški center RS	1
šolski center/srednja šola	3

4.1.4 Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Pogovor je bil izveden 13. 11. 2024 in je trajal od 11. do 14. ure. Moderirala ga je zunanja moderatorica, ki je udeležence nagovorila in predstavila potek ter namen fokusne skupine. Pri slednji je sodelovala tudi ena izmed avtoric poročila, ki je predstavila rezultate izvedenih analiz ter tematske sklope, ki so bili oblikovani na podlagi le-teh. Relevantno gradivo so sodelujoči prejeli tudi vnaprej in bili pozvani, da pripravijo odzive. Sledila so vnaprej pripravljena vprašanja (polstrukturirani intervju), moderatorica je usmerjala pogovor in sogovornike vodila tudi k oblikovanju rešitev. Pogovor se je s soglasjem udeležencev snemal, po končani fokusni skupini pa je nastal tudi natančen zapis pogovora. V zapis smo vključili tudi mnenje predstavnika MVI, ki je bilo pridobljeno z intervjujem naknadno, v decembru 2024.

Zapis pogovora predstavlja glavno raziskovalno gradivo, transkripcija pa je služila preverjanju posameznih izjav.

4.1.5 Tematski sklopi za razpravo

Tematski sklopi za razpravo so bili pripravljene na podlagi rezultatov izvedenih analiz, in sicer:

- v letu 2023 anketiranje: vključenih 45 strokovnih delavcev, 28 predstavnikov vodstev šol,
- v letu 2024 vodeni intervjuji: vključenih 10 šolskih svetovalnih delavcev, 10 organizatorjev IO, 9 direktorjev oz. ravnateljev na 9 šolah oz. šolskih centrih.

Tabela 3: Tematski sklopi

Tematski sklop	Točke za razpravo
1. Model organiziranosti svetovalne dejavnosti za odrasle na srednjih poklicnih in strokovnih šolah:	<ul style="list-style-type: none"> • ustreznost potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju

<p>Vlogi organizatorja in svetovalnega delavca v eni osebi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pogoji, ki bi morali biti zagotovljeni, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi
<p>2. Model organiziranosti svetovalne dejavnosti za odrasle na srednjih poklicnih in strokovnih šolah:</p> <p>Vlogi organizatorja in svetovalnega delavca ločeni na več oseb</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ustreznost potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju • pogoji, ki bi morali biti zagotovljeni, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi

4.2 Rezultati

V nadaljevanju predstavljamo glavne rezultate razprave v fokusni skupini.

4.2.1 Ustreznost modelov potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju

Sogovornike smo vprašali, ali predlagana modela (opisana v poglavju 2) ustrezata potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju.

Modeli organizacije svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah:

Model 1: Kombinirana vloga organizatorja in svetovalca v eni osebi.

Model 2: Ločeni vlogi organizatorja in svetovalca.

Udeleženci razprave so predlagali, da bi šole same izbirale, kateri model svetovalnega dela bo najbolje deloval na njihovi šoli glede na njihove specifične potrebe. Izbira modela naj bi bila prilagojena velikosti in značilnostim šole, in sicer z vidika dosedanje organiziranosti, velikosti šole, potreb učečih se oz. udeležencev izobraževanja na posamezni šoli.

Iz razprave je bilo moč razbrati, da je lahko združevanje vlog svetovalca in organizatorja problematično zaradi različnih kompetenc, ki jih zahtevata ti vlogi. To se zrcali tudi v danih dveh izjavah, in sicer: a) *»Tehten premislek, ali je res smiselno drobiti področje na več oseb ali je bolj smiselno področju posvetiti eno osebo ali dve in sta potem res ta dva bolj posvečena, bolj predana področju, tako strokovno kot*

svojim delovnim obveznostim.«, b) »Ključno je, da definiramo osnovne naloge, svetovalce, strokovnjake opremimo z vsemi znanji, da bodo znali delati.«

Podan je bil tudi predlog modela 3 z mobilnim svetovalnim delavcem: »Če bi imeli specialista, ki bi bil usposobljen za svetovalno delo v izobraževanju odraslih, bi si ga morda lahko delile vse šole, zlasti manjše.« Vendar pa je bil izražen tudi pomislek: »Če ne bo pripadal eni določeni šoli, to ne bo ustrezno. Nisem naklonjen predlaganemu modelu 3.« Ravnatelja večjih centrov sta podprla model 2.

Ključni poudarki sogovornikov

Sogovorniki so izpostavili več ključnih izzivov in potreb, ki jih je treba nasloviti v IO na srednjih poklicnih in strokovnih šolah.

Ena izmed osrednjih tem je bila povečana potreba učečih se po prilagojenem pristopu. Različne ciljne skupine, kot so osipniki, priseljenci in odrasli s posebnimi potrebami, pogosto nimajo zagotovljene ustrezne podpore, kar otežuje njihovo izobraževalno pot. Njihovi izzivi so pogosto spregledani, zato je nujno zagotoviti sistematično in celostno podporo.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi pomanjkanje usposobljenega kadra. Predstavniki šol so opozorili na preobremenjenost obstoječega osebja, pomanjkanje specifičnih kompetenc ter nejasnosti glede odgovornosti med organizatorji in svetovalci. Iz tega izhaja potreba po jasnih standardih in dodatnem usposabljanju kadrov, da bi lahko učinkovito podpirali udeležence izobraževanja.

V razpravi so bila izpostavljena tudi vprašanja standardov in normativov. Direktorja večjih šolskih centrov sta opozorila, da trenutna določitev 30 % delovnega časa organizatorja za svetovalno podporo ni zadostna za zagotavljanje kakovostne svetovalne dejavnosti. Ugotovljeno je bilo, da je obseg potrebne svetovalne podpore močno odvisen od števila različnih programov in ciljnih skupin na posamezni šoli. Šole z več osipniki ali bivšimi dijaki lahko v večji meri vključujejo šolsko svetovalno službo, ki te udeležence že pozna, medtem ko šole z raznolikimi skupinami, kot so priseljenci in starejši iskalci prekvalifikacije, potrebujejo obsežnejšo svetovalno podporo. Sogovorniki so se strinjali, da je treba pri nadaljnjih korakih upoštevati te razlike in prilagoditi normative svetovalnega dela.

Poleg tega je bil izpostavljen vidik financiranja, pri čemer je vodja sektorja za srednje šolstvo na MVI poudaril, da je metodologija financiranja srednješolskih programov trenutno v prenovi. V letu 2025 je načrtovana popolna prenova tega sistema, kar predstavlja priložnost za vključitev vprašanja svetovalne podpore v nove normative in financiranje.

Nazadnje so udeleženci poudarili tudi pomen strokovne podpore nacionalnih institucij, kot so CPI, ACS in Zavoda RS za šolstvo. Pri izbiri modela in profila svetovalne službe je treba zagotoviti učinkovito in trajnostno podporo teh institucij, še posebej ob vključevanju šolske svetovalne službe v sistem svetovanja odraslim udeležencem izobraževanja.

4.2.2 Pogoji, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi

Sogovornike smo povprašali tudi o pogojih, ki bi morali biti zagotovljeni, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi.

Identificirali smo naslednje glavne teme:

4.2.2.1 Pomanjkanje sistemske ureditve

Svetovalna dejavnost za odrasle na srednjih šolah ni celostno umeščena v zakonodajo. Predlagani modeli poskušajo zapolniti to vrzel, vendar je potrebna širša sistemska podpora. Nejasnosti v zakonodaji med srednjimi šolami in ljudskimi univerzami otežujejo enotno ureditev. Kot smo predvideli, se je potrdilo, da je potreben sistemsko celosten pristop in vključitev več sektorjev na ministrstvu: *»Skratka ministrstvo kot inštitucija se mora zavezati urejanju področja celovito, ne sektorsko in ne parcialno v smislu to je vaše, to je naše, vi se ne boste v naše mešali, mi pa ne v vaše. Zato tudi ne bi bila pristaš te opredelitve, a je zdaj to za umestiti v Zakon o IO ali v Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Ker bomo spet prišli na delitev, čeprav bi potem znotraj dotičnega zakona, enega ali drugega uspeli celovito rešit stvar, bo še zmeraj deljena in bomo spet prišli na dikcije, kaj je vaše in kaj je naše. Kako to preseči, je še vprašanje. Najprej je potrebno znotraj ministrstva najti skupne točke, ne pa razločevalne točke in ne samo znotraj dveh sektorjev, se pravi za izobraževanje odraslih in za srednješolsko izobraževanje, temveč še s kakšnim drugim sektorjem oz. službo ministrstva. Urejanje področja izrednega izobraževanja, ki je kompleksno,...«*

Svetovalno dejavnost za odrasle na srednjih šolah je potrebno obravnavati in urejati kot enovito področje, tako za mladino kot odrasle na srednjih šolah. Ob tem se poraja vprašanje ali naj torej poklicno in strokovno izobraževanje odraslih ureja Zakon o izobraževanju odraslih (ZIO-1) ali Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju.

Obstaja bojazen, da bi se ponovilo, kot pred leti, ko se je pripravljala ZIO-1, ko je šlo poklicno in strokovno izobraževanje odraslih ven iz Zakona o izobraževanju odraslih, in so na ministrstvu vsem srednjim šolam v zadnjih razpravah obljubili, da se bo Zakon o poklicnem in strokovnem odprl in da bo tam umeščeno tudi izobraževanje odraslih, a se to potem ni zgodilo.

Vodja sektorja za srednje šolstvo na MVI je povedal, da ni bojazni, da se zakoni ne bi odpirali. Njegov sektor skrbi za šestih zakonov, sektor za izobraževanje odraslih pa za enega, ki je sedaj odprt. Od šestih zakonov, ki jih pokriva njegov sektor, imajo štiri odprte zakone (samo Zakon o ogroju kvalifikacij in Zakon o vajeništvu nista odprta) in na njih se bo delalo. Po časovnici naj bi jih do konca junija 2025 spravili skozi proceduro. Meni, da je dovolj možnosti in tudi dovolj časa, da se vprašanje izobraževanja odraslih na srednjih šolah naslovi ob sami spremembi zakona. Izpostavil je, da je ideja, da se gre v amandma Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju, kar pomeni, da se lahko dotaknejo sprememb 1/3 členov. V nadaljevanju je povedal, da je po njihovi zadnji analizi z vsemi spremembami, ki jih sami želijo dati v zakon, še vedno prostora za 8 do 10 členov. Zato pri spreminjanju tega načeloma ne bi smelo priti do težav. Največja težava je lahko seveda Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). V njem so določene spremembe, ne ve pa sogovornik, če te spremembe zajamejo vse, kar je potrebno za spreminjanje določenih področij v drugih zakonih. Napove, da bi to v začetku leta 2025 moralo biti urejeno, da bi se potem lotili tudi drugih zakonov. Njegov sektor ima neke predloge že pripravljene in ko bo zadeva dovolj zrela, bodo tudi javni zavodi pozvani, da vse skupaj komentirajo in dajo svoje predloge.

Udeleženci fokusne skupine so potrdili predloge, ki so bili izpostavljeni že v prejšnjih analizah, in sicer da je nujno urediti delovno mesto organizatorja in svetovalca v izobraževanju odraslih ter vzpostaviti strokovno identiteto obeh strokovnih delavcev: *»že ta organizator, ki sem nam zdi tako sam po sebi samoumeven, pa ni. ... Svetovalni delavec v IO je pa še manj prepoznan, pa kot ugotavljamo vsi, je nujen. Se pravi najprej, da se prepoznata ti dve področji dela, ti dve delovni mesti, v deležu ali v celoti.*

Zagotoviti je potrebno sistemske normative in stabilno javno financiranje IO. S strani razpravljalcev je bil poudarjen dvig BDP-ja za izobraževanje. S strani predstavnika iz MVI je bilo povedano, da se obeta dvig BDP-ja iz 4,17 % na 4,60 % v petih letih, in sicer velik del sredstev za plače, manj za razvoj, vendar ob povečanju sredstev bi to omogočalo več razvoja. Vodja sektorja za izobraževanje odraslih na MVI je za primerjavo predstavila normativ svetovalnega delavca za izobraževanje odraslih na ljudskih univerzah: *»Absolutno bo potrebna normativna ureditev, preden se o čemer pogovarjamo. Bi pa samo za primerjavo povedala, kako je trenutno normativno urejen v javni mreži v službi svetovalca za IO na*

LU: trenutno je normativ na enega svetovalnega delavca 18.750 prebivalcev Slovenije, starejših od 15 let. Mislim, da najbrž ureditev normativa ali pa postavitev deleža zaposlitve za svetovalno dejavnost za IO na srednjih šolah ne bo dosti bistveno drugače. Kar pomeni, da se bo presojalo ali bo potrebno javno mrežo, kako drugače urediti, se pravi tudi tu spremeniti normative ali udeležence v izobraževanju ali kateri drugi faktor, ali pa, ko bomo postavljali svetovalno dejavnost v srednje šole, ki izvajajo izredno izobraževanje, smiselno povzeti normative, ki so trenutno postavljeni za svetovalno dejavnost v IO v javni mreži. Trenutno je v javni mreži razvrščenih 100 strokovnih delavcev za celotno državo. Bistvo pa je, da prebivalec Slovenije, udeleženec izobraževanja dobi enake vrste storitev, ker je temu namenjena javna služba, ne glede na to, ali bi bila ta storitev znotraj javne organizacije, znotraj srednje šole. Bistvo razmestitve zdajšnje svetovalne dejavnosti v IO, ki je razvrščena na javne organizacije je, da je namenjena vsem prebivalcem, ne samo tistim, ki so že udeleženci kakršne koli oblike izobraževanja na ljudskih univerzah.»

Zagotoviti bo potrebno vir financiranja za dodatno zaposlitev (pol ali eno), da dodatne naloge ne padejo le na obstoječe zaposlene, da se zaposleni s tem ukvarja kontinuirano in da je na plačilni listi kontinuirano, ne kot projektno plačano delo.

Zagotoviti je potrebno strokovno podporo razvojno raziskovalnih zavodov izvajalcem svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah. Sogovornikom iz prakse je vseeno, kateri javni zavod bo odgovoren za podporo na tem področju. Želijo pa, da so odgovornosti jasno opredeljene in transparentne. Včasih se jim zdi, da bolj sodijo pod ACS, drugič pod CPI, ker imajo na šoli tako dijake kot odrasle.

Vodja sektorja za srednje šolstvo na MVI je poudaril, da je ureditev odvisna tudi od tega, kako se bo razrešilo vprašanje, ali bo to področje umeščeno v Zakon o izobraževanju odraslih ali v Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Zato bi se mogoče na tej podlagi lahko določil tisti zavod, ki bi nekako prevzel to pobudo ob sodelovanju drugega.

Potrebna je še opredelitev kompetenc organizatorjev in svetovalcev v izobraževanju odraslih na srednjih šolah: *»Je drug profil, tako da je izhodišče popis kompetenc. Zdaj sem se bolj na svetovalca usmerila, ampak ko bomo tega imeli, bomo znali pri organizatorju tudi videti kakšne so razlike.»*

4.2.2.2 Vloga sodelovanja in zunanje podpore

Vzajemno sodelovanje z zunanjimi organizacijami je bistvenega pomena za zagotavljanje kakovostne celostne svetovalne podpore: *»... je tak profil, da se lahko vedno poveže s svetovalcem v ljudskih univerzah za določena znanja, svojo svetovalno službo v srednji šoli ali pa s kariernim svetovalcem«.*

4.2.2.3 Usposabljanje in pilotni projekti

Svetovalni delavci in organizatorji potrebujejo dodatno usposabljanje, ki bi vključevalo modularne programe in specifične vsebine, kot so karierno svetovanje, delo z ranljivimi skupinami in andragoške kompetence: *»Danes v danem trenutku tega profila nimamo in je potrebno razmišljati vzporedno tudi, kako bo lahko napredoval v svojem delovnem okolju. Hkrati pa se vrniti na izhodišče, kako ga bomo mi strokovno podprli, se pravi podpora nacionalnih institucij v obliki modularnih ipd. izobraževanj, da se bodo lahko opolnomočili.«*

Podan je bil predlog za izvedbo pilotnih projektov, ki bi preverili učinkovitost predlaganih modelov: *»Torej želijo si iti vodeno skozi en proces, ne da bomo vse to mi na sistemski ali kakršnikoli drugi ravni opredelili, ampak, da gredo skozi ta proces podpore. Da rečemo, da se dve leti naredi ena pilotna izvedba in se hkrati potem vzporedno lahko dograjuje in modelira ta proces. Hkrati pa tudi razmišljati o različnih ovirah, ki se bodo pri tem pojavljale. Danes nimamo celostnega vpogleda na vse te izobraževalne ovire,...«*

4.2.2.4 Ranljive ciljne skupine

Udeleženci fokusne skupine so se strinjali o ključnih skupinah, ki potrebujejo dodatno podporo. Te so osipniki; mladi, ki zapustijo šolo in iščejo drugo priložnost, migranti: ter odrasli s posebnimi potrebami, kjer se pojavljajo večji izzivi pri delu z odraslimi z motnjami avtističnega spektra, disleksijo itd.

Na tem mestu je bila še izpostavljena pomembnost doseganja različnih ciljnih skupin: *»... Kar pomeni še eno dodatno nalogo, ki jo pa zaenkrat nismo še opredelili. Pojavlja se v evropskih dokumentih in evropskih strokovnih razpravah že nekaj let in je tudi opredeljena v dokumentih in to je t.i. terensko delo, kar pomeni posebne oblike ravnanja in nekih aktivnosti, da dosežemo te ranljive ciljne skupine. Ker te so tiste, ki jih želimo privabiti v izobraževanje in želimo nadaljevati neko mantro vseživljenjskega učenja. To je ključno.... ker nimamo v celoti raziskanih potreb. Ker tistih, ki jih najteže dosežemo, ne dosežemo.«*

4.2.3 Povzetek razprave iz fokusne skupine

Za učinkovito izvajanje svetovalne podpore odraslim v izobraževalnem sistemu je nujna sistemska ureditev, ki vključuje jasne zakonske podlage in ustrezno financiranje. Ključni elementi tega sistema so zakonska opredelitev svetovalne dejavnosti, natančno določena delovna mesta organizatorja izobraževanja odraslih in svetovalca za odrasle ter zagotavljanje finančnih sredstev iz državnega proračuna. Poleg tega je potrebno vzpostaviti kadrovske pogoje in financiranje strokovne podpore, ki jo zagotavljajo nacionalni razvojno raziskovalni zavodi.

Pomemben vidik predstavlja določitev normativov in standardov, pri čemer je treba oblikovati jasna merila za število svetovalnih ur glede na različne kriterije in ponderje. S tem bi zagotovili pravično in učinkovito porazdelitev svetovalnih storitev.

Za zagotavljanje kakovostnega dela sta ključna usposabljanje in izvajanje pilotnih projektov. Razvoj modularnih usposabljanj za svetovalce in organizatorje v izobraževanju odraslih na srednjih šolah bo prispeval k strokovni rasti in večji usposobljenosti kadra. Hkrati je smiselno izvesti pilotne projekte, ki bi omogočili preizkušanje različnih modelov svetovalne podpore v praksi.

Učinkovita svetovalna dejavnost zahteva povezovanje z zunanjimi organizacijami, kot so ljudske univerze, zavod za zaposlovanje in karierni centri. Vzpostaviti je treba formalne mehanizme sodelovanja, ki bodo omogočali celostno in kakovostno svetovalno podporo odraslim v srednjih šolah.

Posebno pozornost je treba nameniti ranljivim ciljnim skupinam, med katere spadajo osipniki, migranti in odrasli s posebnimi potrebami. Pri oblikovanju rešitev je nujno upoštevati njihove specifične izzive in zagotoviti prilagojene oblike podpore, ki bodo spodbujale njihovo uspešno vključevanje v izobraževalni sistem in trg dela.

S celostnim pristopom k sistemski ureditvi svetovalne dejavnosti lahko zagotovimo kakovostno, dostopno in trajnostno podporo odraslim v izobraževanju ter prispevamo k njihovi večji vključenosti in uspešnosti.

5 Predlogi za implementacijo modelov SD v IO na SRŠ

V sklepnem poglavju smo strnili ključne predloge na področju svetovalne podpore odraslim na srednjih poklicnih in strokovnih šolah.

1. Sistemska ureditev izobraževanja odraslih na srednjih šolah

Predpogoj za zagotovitev kakovostne svetovalne storitve za udeležence izobraževanja odraslih na srednjih šolah je ureditev zakonodajne podlage, torej umestitev nalog in delovnega mesta tako organizatorja IO, kot svetovalca v IO v zakon ter določiti normative za njihovo delo. Okrepiti je treba prepoznavnost obeh delovnih mest in krepiti identiteto strokovnih delavcev na teh delovnih mestih ter tudi s tem okrepiti prepoznavnost in pomen IO na srednjih šolah. Zato je pomembno, da se opredeli konkretne naloge, ki jih strokovni delavci v IO na srednjih šolah opravljajo kot svetovalno podporo odraslim pred, med in po izobraževanju. Opredeljene naloge bodo podlaga za opredelitev pričakovanih kompetenc za svetovalno delo ter na osnovi le tega tudi ustreznih usposabljanj za to delo. Ob opredelitvi nalog in kompetenc svetovalca za odrasle v srednjih šolah naj se upošteva tudi opredeljene naloge svetovalca v IO, ki deluje v javni službi (v skladu z ZIO-1 (2018) na 35 ljudskih univerzah) ter se opredeli različnost njihovih nalog in tudi komplementarnost oziroma vsebine sodelovanja in povezovanja (kar smo opisali tudi v poglavju 2 – sodelovanje z zunanjimi organizacijami).

Iz vseh podatkov, analiz, intervjujev, se vidijo specifične svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah. Vključenost odraslih v srednjih šolah je različna po številu odraslih udeležencev, različnih ciljnih skupinah (npr. narašča število mlajših odraslih in priseljencev), modelih organiziranega izvajanja, ki so lahko skupinski, individualni ali kombinirani (Navodila o prilagajanju izrednega srednješolskega izobraževanja, 2022), vrsti programov (glede na raven in vsebino) in upoštevati je treba tudi specifične lokalnega okolja. Zato je pri določanju normativov (za število organizatorjev IO in/ali svetovalca za odrasle v IO na srednjih šolah) nujno upoštevati, da z opredeljenimi kriteriji in/ali ponderji ovrednotimo to heterogenost v izvajanju IO in svetovalne dejavnosti v IO na srednjih šolah. S tem bi tudi prišli do opredelitve bolj ustreznega števila sistemiziranih delovnih mest. Za financiranje le teh pa naj bodo zagotovljena finančna sredstva iz državnega proračuna. Pri opredelitvi sistemskih in normativnih podlag naj poleg nosilcev politik, sodelujejo tudi predstavniki stroke in izvajalcev IO v srednjih šolah.

V razpravi v fokusni skupini je bila izpostavljena tudi vloga učečega. Predlagamo, da se v oblikovanje rešitev nujno vključi tudi glas odraslih, ki so vključeni v srednješolsko izobraževanje. S ciljem, kot je dejala ena od udeleženk fokusne skupine: *“Bistvo pa je, da prebivalec Slovenije, udeleženec*

izobraževanja dobi enake vrste storitev, ker je temu namenjena javna služba, ne glede na to, ali bi bila ta storitev znotraj javne organizacije v IO (ljudske univerze) ali znotraj srednje šole.”

2. Dva modela organiziranosti svetovalne podpore odraslim na srednjih šolah

Na srednjih šolah obstajajo različne oblike organiziranosti IO in predlagamo, da se te ohranijo: samostojna enota za IO, Medpodjetniški izobraževalni center – MIC in delovno mesto za organizacijo IO v okviru šole. Možne so tudi kombinacije teh oblik na eni šoli in šola naj ima možnost, da sama izbere kaj ji bolj ustreza glede na njene značilnosti in posebnosti.

V vseh oblikah naj bo zagotovljena ustrezna svetovalna podpora odraslim udeležencem na srednji šoli. Svetovalno podporo odraslim naj nudita dve vrsti strokovnih delavcev v IO na srednji šoli, organizator IO in svetovalec za odrasle na srednjih šolah (ob teh vlogah ostaja tudi premislek o vlogi vodje IO na srednji šoli oziroma šolskem centru v primeru, ko gre za večje število odraslih udeležencev in s tem tudi večje število zaposlenih v IO). Poleg tega naj se v svetovalno podporo odraslim vključuje tudi šolska svetovalna služba, kjer je to smiselno glede na potrebe odraslega (kar smo opisali v poglavju 2) in tudi učitelji, ko gre za nudenje učne pomoči. Tak pristop poznajo tudi v finskem modelu, kjer svetovalni delavec nadzira celoten program usmerjanja in svetovanja v srednji šoli, svetovalci skupin - ki so tudi učitelji - usmerjajo njim dodeljene skupine dijakov (tako mladih kot odraslih). Poleg tega se od vseh učiteljev v poklicnem in strokovnem izobraževanju pričakuje, da bodo dijakom pomagali razvijati spretnosti učenja. In na Finskem skrbijo tudi za ustrezno usposobljenost vseh, ki so v vlogi svetovalca. In svetovalci na srednjih šolah so običajno usposobljeni učitelji, ki so opravili 60-kreditni program usposabljanja za usmerjanje in svetovanje.

Svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah se lahko organizira na dva načina oz. v okviru dveh modelov, pri čemer je potrebno upoštevati, da svetovalno delo obsega najmanj 30 % od vseh nalog strokovnega kadra, ki deluje na področju IO:

- Model 1: Vlogi organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO sta združeni v eni osebi.
- Model 2: Vlogi organizatorja in svetovalnega delavca v IO sta ločeni na dve ali več oseb (delež dela organizatorja IO in svetovalnega delavca v IO na srednji šoli je lahko različen, npr. ena oseba je v 70 % organizator IO in druga oseba je svetovalni delavec 30 %, drobljenje deležev na manjše deleže se ne priporoča).

Naloge organizatorja IO in naloge svetovalnega delavca v IO na srednji šoli morajo biti ločene oz. jasno razmejene, ob tem pa povezane, v primeru delovanja več oseb na šoli, tudi koordinirane. Za opravljanje nalog morata/jo biti strokovna/-i delavca/-i ustrezno usposobljena/-i, kar naj zagotovita dva nacionalna razvojno- raziskovalna zavoda, Andragoški center Slovenije ter Center RS za poklicno izobraževanje.

Kot smo že zapisali, naj se v oba modela oz. v svetovalno podporo odraslim v srednjih šolah glede na ugotovitev, da se v IO na srednjih šolah vključuje vse več mlajših odraslih, ki bodisi niso uspešno zaključili zadnjega letnika srednje šole ali so prej zapustili redno srednješolsko izobraževanje, pa se po krajšem času odločili, da ga dokončajo kot udeleženci IO, vključi sodelovanje s šolsko svetovalno službo. Sodelovanje s šolsko svetovalno službo pa mora biti ustrezno urejeno, potekati mora sistematično, biti vnaprej načrtovano in spremljano. Opredeljena vključenost šolske svetovalne službe tako prinaša razširitev njenih nalog, kar zato terja tudi ustrezno (re)definiranje standardov in normativov njenega dela.

Tako svetovalni delavci v šolski svetovalni službi kot organizatorji IO na srednjih šolah potrebujejo dodatno usposabljanje, ki bi vključevalo specifične vsebine, kot so karierno svetovanje, delo z ranljivimi skupinami in andragoške kompetence. Vsaj dve taki usposabljanji naj se pripravita že v letu 2025.

Dodatno in natančno opredeliti je potrebno še povezovanje/sodelovanje organizatorja in svetovalnega delavca IO v srednjih šolah z zunanjimi organizacijami ali posameznimi strokovnjaki, ki naj se izvaja v dveh oblikah, individualno ter na ravni srednje šole. Povezovanje in sodelovanje namreč krepi strokovnost dela vseh, ki so v to sodelovanje vključeni, predvsem pa odraslemu udeležencu v srednji šoli zagotavlja celostno in kakovostno svetovalno podporo.

Oba modela organiziranosti svetovalne dejavnosti za odrasle na srednjih šolah naj se pilotno preizkusita na dveh šolah, izvajanje modelov naj se spremlja in evalvira ter na tej podlagi pripravi predloge za njihovo nadaljnje udejanjanje v praksi. Pred izvedbo pilotov je treba pripraviti strokovne podlage za pripravo, izvedbo, spremljanje in evalviranje rezultatov pilotov. Ob tem naj bo zagotovljena strokovna podpora nacionalnih javnih zavodov (po dogovoru med CPI in ACS ter v primeru vključitve šolske svetovalne službe, tudi ZRSŠ).

Predlagana modela poskušata svetovalno dejavnost za odrasle na srednjih šolah celostno umestiti v svetovalno dejavnost za odrasle vključene v izobraževanje, tako formalno, kot neformalno. Kot smo predvideli, se je potrdilo, da je potreben sistemsko celosten pristop in vključitev več sektorjev na

ministrstvu. Med drugim je povezovanje več sektorjev na ministrstvu pomembno tudi z vidika vključevanja odraslih s posebnimi potrebami v srednješolsko izobraževanje², kar v sedanjem sistemu ni ustrezno rešeno.

² Npr. v predlogu Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023–2033 (junij 2024) so pod Strateški cilj 2.2: Okrepitev inkluzivne naravnosti, vključeni tudi odrasli s posebnimi potrebami, z namenom da bodo imeli tudi po 26. letu starosti odločbo in strokovno podporo, kar pomeni, da bo tudi v tem primeru treba spreminjati zakonodajne podlage.

6 Viri in literatura

- Bauman, B. (ur.) (2023). *Svetovalna dejavno v izobraževanju odraslih na srednjih poklicnih in strokovnih šolah*. Poročilo o rezultatih evalvacije. Center RS za poklicno izobraževanje.
- Cedefop (2021). *Inventory of lifelong guidance systems and practices - Finland*. CareersNet national records. Dostopno na: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country>
- Criteria for Good Guidance* (2023). Finnish National Agency for Education. Dostopno na: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Criteria%20for%20Good%20Guidance.pdf> (6. 12. 2024)
- Dobrovoljc, A., Vilič Klenovšek, T. (2018). *Kompetence svetovalca v svetovanje odraslim v izobraževanju*. Ljubljana, Andragoški center Slovenije. Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/kompetence-svetovalca-v-svetovanju-odraslim-v-izobrazevanju/>
- Dobrovoljc, A., Pavlič, U., Vilič Klenovšek, T. (2021). *Priporočila za oblikovanje strateškega partnerstva v svetovalni dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba*. Ljubljana, Andragoški center Slovenije. Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/priporocila-za-oblikovanje-strateskega-partnerstva-v-svetovalni-dejavnosti-v-io-ki-se-izvaja-kot-javna-sluzba/>
- Dovžak, K., Fischinger, L., Marentič, U., Kruder, B., Vilič Klenovšek, T., Zgajmajster, M., Dobrovoljc, A., Jug Došler, A., Rozman, P. in Centrih, F. (2020). *Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba*. Andragoški center Slovenije. Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/smernice-za-izvajanje-svetovalne-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih-ki-se-izvaja-kot-javna-sluzba/>
- Eurydice (2024a). *Finland - Organisation of general upper secondary education*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/organisation-general-upper-secondary-education> (6. 12. 2024)
- Eurydice (2024b). *Finland - Upper secondary and post-secondary non-tertiary education*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education> (6. 12. 2024)

- Eurydice (2024c). *Finland - Organisation of vocational upper secondary education and training*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/organisation-vocational-upper-secondary-education-and-training> (6. 12. 2024)
- Eurydice (2024d). *Finland - Educational support and guidance*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/educational-support-and-guidance> (6. 12. 2024)
- Eurydice (2024e). *Finland - Special education needs provision within mainstream education*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/special-education-needs-provision-within-mainstream-education> (6. 12. 2024)
- Eurydice (2024f). *Finland - Guidance and counselling in early childhood and school education*. Dostopno na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/guidance-and-counselling-early-childhood-and-school-education> (6. 12. 2024)
- Guidance and counselling in upper secondary education* (b.l.). Dostopno na: <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-upper-secondary-education> (6. 12. 2024)
- Guidance and counselling in vocational education and training* (b.l.). Dostopno na: <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-vocational-education-and-training> (6. 12. 2024)
- Guidance System in Finland* (b.l.). Dostopno na: <https://euroguidance.eu/guidance-system-in-finland> (6. 12. 2024).
- Lifelong Guidance in Finland* (2011). Dostopno na: https://cica.org.au/wp-content/uploads/25493_Lifelong_guidance_in_Finland.pdf (6. 12. 2024)
- National Core Curriculum for Integration Training* (2022). Dostopno na: <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/national-core-curriculum-integration-training-2022> ((6. 12. 2024)
- National Core Curriculum for Literacy Training for Adult Migrants* (2012). Dostopno na: https://languageforwork.ecml.at/Portals/48/ICT_REV_LFW/literacy_curriculum_for_migrants_finland.pdf (6. 12. 2024)

Navodila o prilagajanju izrednega srednješolskega izobraževanja, Uradni list, št. 60/22.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva. (2023). Uradni list RS, št. 62/10 z dne 30. 7. 2010; zadnje spremembe in dopolnitve: Uradni list RS, št. 74/23 z dne 7. 7. 2023. Dostopno na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV10249>

Rupar, B., Gazvoda, Z., Gregorič Mrvar, P., Hacin Beyazoglu, K., Jenko, N., Kodele, T., Koderman, M., Križan Lipnik, A., Kakanja Gabrijelčič, M., Lesar, S., Lovše, M., Malešević, T., Mohar, M., Pečjak, S., Poštrak, M., Stožir Curk, B., Šušek, M., Vec, T. in Vidmar, A. (2024). *Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja*. Zavod republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Srednja-sola/Programske-smernice-svetovalnega-dela-v-programih-s-podrocja-vzgoje-in-izobrazevanja.pdf>

Sagadin, J. (2004). Tipi in vloga študij primerov v pedagoškem raziskovanju.

Sodobna pedagogika, letn. 55, št. 4, str. 88-100.

Strategy for Lifelong Guidance 2020–2023 (2021). National Lifelong Guidance Forum. Dostopno na: <https://okm.fi/en/project?tunnus=OKM061:00/2021>

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – ZOFVI. Uradni list RS, št. 71/23. Dostopno na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO445>

Zapis intervjujev z izbranimi strokovnimi delavci na 9 srednjih šolah oziroma šolskih centrih. (2024). Gradivo je v dokumentaciji CPI in ACS.

Zmožnosti vodje in svetovalca v svetovalnem središču ISIO. (2014). Andragoški center Slovenije. Interno gradivo.

Zmožnosti vodje in organizatorja izobraževanja odraslih. (2014). Andragoški center Slovenije. Interno gradivo.

7 Priloge

7.1 Priloga A: Vprašalniki za vodeni intervju s predstavniki srednjih poklicnih in strokovnih šol

7.1.1 Vprašalnik za organizatorja IO

SPLOŠNI PODATKI

Ime srednje šole/ šolskega centra:

Ime in priimek intervjuvanega:

DM, ki ga zaseda:

Število let dela na DM organizator izobraževanja na šoli:

Druge vloge/DM na šoli:

Število vpisanih odraslih na šoli v š.l. 2023/2024:

Število razpisanih mest na šoli za š.l. 2024/2025:

Število različnih vrst IP oz. področij dela:

(Priprave na preverjanje in potrjevanje NPK, neformalne programe v sodelovanju s podjetji, programe dodatnega usposabljanja z ZRSZ, opravljanje manjkajočih predmetov z izpiti, opravljanje PM ali ZI, splošna matura, ...)

Ciljne skupine vpisanih odraslih na vaši šoli:

(osipniki iz rednega izobraževanja, mlajši odrasli (do 25 let), ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo, odrasli, ki želijo pridobiti prvo poklicno ali strokovno izobrazbo, odrasli, ki želijo pridobiti drugo poklicno ali strokovno izobrazbo, odrasli, ki želijo pridobiti NPK, odrasli, ki se vključujejo v neformalne programe usposabljanja, odrasli, ki se vključujejo v javnoveljavne programe za odrasle, ...)

1. Prosimo navedite naloge, ki jih izvajate v okviru svetovalne podpore udeležencem IO?

(PODPORA IZOBRAŽEVALNEMU PROCESU ODRASLIH - Spremljanje napredka v izobraževanju oziroma realizacije osebnega izobraževalnega načrta, Organizacija oziroma izpeljava spoznavanja dobrih učnih strategij in obvladovanje različnih metod učenja, Pomoč udeležencu pri načrtovanju in razvoju kariere ter iskanju zaposlitve, Načrtovanje in organizacija učne podpore udeležencem pri izobraževanju, Nudjenje učne pomoči udeležencem pri izobraževanju, Podpora udeležencem pri reševanju situacijskih ovir v zvezi z izobraževanjem (npr. pomanjkanje denarja za izobraževanje, težave z varstvom otrok, prevoz iz drugega kraja idr.), Izvajanje delavnic (npr. računalniško opismenjevanje, učenje učenja itd.), Svetovanje in mentorstvo

udeležencem pri samostojnem učenju ter spodbujanje k samostojnemu učenju, **UGOTAVLJANJE POTREB PO IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH** - Ugotavljanje izobraževalnih potreb posameznika, **NAČRTOVANJE IN ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH/SVETOVANJA ODRASLIM** - Informiranje, motiviranje in svetovanje potencialnim kandidatom za vpis v izobraževanje ali nadaljevanje izobraževanja, Identifikacija in pomoč pri dokumentiranju kompetenc svetovanca (osebna zbirna mapa), Ocenjevanje kompetenc, Pomoč udeležencu pri sprejemanju odločitev, Izdelava osebnega izobraževalnega načrta, Pomoč pri pisanju življenjepisa, Pomoč udeležencu pri načrtovanju in organizaciji izobraževanja in učenja)

2. Ali se svetovalna podpora odraslim v zadnjih 5 letih spreminja (na katerih segmentih se povečuje, na katerih zmanjšuje, kako se vsebinsko spreminja)?
3. Kolikšen del vašega dela (v %) zajema svetovalna podpora?
4. Kako imate organizirano svetovalno podporo udeležencem IO? Ali je svetovalna podpora sestavni del nalog vsakega organizatorja IO ali le posameznega (tam kjer jih je več na šoli)? Ali je to kako drugače organizirano? Prosimo pojasnite.
5. Ali se vam zdi obstoječa **organizacija dela** na področju nudenja svetovalne podpore v IO učinkovita? V kolikor ne, prosimo pojasnite.
6. Ali sodelujete s šolsko svetovalno službo za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO?
7. Če sodelujete, ali ste s sodelovanjem zadovoljni oz. ali bi kaj spremenili?
8. Če ne sodelujete, prosimo pojasnite, zakaj ne in ali bi si le-tega želeli.
9. S katerimi zunanjimi organizacijami sodelujete za zagotavljanje svetovalne podpore udeležencem IO? (LU, OZS, GZS, Razvojne agencije, točka VEM, ZRSZ, ...)
10. Če sodelujete, ali ste s sodelovanjem zadovoljni oz. ali bi kaj spremenili?
11. Če ne sodelujete, prosimo pojasnite, zakaj ne in ali bi si to želeli?
12. Če bi imeli plačane vse potrebne ure za svetovalno delo, ali bi se vaše naloge kakorkoli spremenile? (Npr. ne bi bilo več potrebe po usmerjanju k drugim organizacijam; še vedno bi usmerjali k drugim organizacijam – katerim, zakaj; več poglobljenega svetovalnega dela; več časa za priprave na svetovalno delo...)
13. Ali menite, da bi moral prevzeti kateri od nacionalnih JZ krovno vlogo pri usmerjanju, razvoju in zagotavljanju kakovosti svetovalnega dela v IO? Kateri? Zakaj?
14. Kakšno strokovno podporo bi potrebovali za izvajanje svetovalne podpore vašim udeležencem IO?
 - Organizirana usposabljanja (katera?)
 - Strokovna gradiva (katera?)

- Kaj še?

15. Bi še kaj dodali, kar vas še nismo vprašali?

7.1.2 Vprašalnik za šolske svetovalne delavce

1. Ali sodelujete z organizatorjem IO na vaši šoli pri zagotavljanju svetovalne podpore udeležencem IO?
2. Če sodelujete, prosimo opišite pri katerih nalogah sodelujete?
3. Ali lahko ocenite, povprečno koliko ur mesečno sodelujete?
4. Ali ste s sodelovanjem z organizatorjem IO zadovoljni oz. ali bi kaj spremenili?
5. Če ne sodelujete, prosimo pojasnite, zakaj ne oz. ali bi si to želeli.
6. Kakšne pogoje bi potrebovali v primeru, da bi bili sistemsko vključeni v svetovalno podporo odraslim udeležencem izobraževanja (dodatna finančna sredstva, kader, spremembo normativa, strokovno podporo, usposabljanje idr.)?
7. Bi še kaj dodali, kar vas še nismo vprašali?

7.1.3 Vprašalnik za direktorja, ravnatelja

1. Število zaposlenih organizatorjev:
 - Polni delovni čas:
 - Del delovnega časa (vpišite delež):
2. Na osnovi česa ste določili število zaposlenih organizatorjev IO na vaši šoli/šolskem centru?
3. Ali je sedanje število organizatorjev IO po vaši presoji zadostno/ustrezno?
 - a) Da
 - b) Ne, potrebovali bi jih (vpišite, koliko bi jih potrebovali): _____
 - c) Ne vem
4. Kaj menite, katere ciljne skupine bodo v večjem obsegu vaši udeleženci v prihodnjem 5-letnem obdobju?

5. Ali menite, da se potreba po svetovalni podpori odraslim udeležencem povečuje, ostaja enaka, se zmanjšuje?
- 6.
7. Kako bi vi organizirali svetovalno podporo za udeležence v IO na vaši šoli ob predpostavki, da je to delo plačano s strani države?

Spodnje vprašanje samo podporno, če na zgornjega ne dobimo odgovora.

8. Če bi imeli plačane ure za svetovalno podporo odraslim v vaši organizaciji, ali bi to delo na vaši šoli opravljal poseben strokovni delavec (novo DM svetovalni delavec v IO na SRŠ), ali bi te ure bile del nalog (vseh/nekaterih) organizatorja(jev) izobraževanja?
8. Bi še kaj dodali, kar vas še nismo vprašali?

7.2 Priloga B: Vprašanja za fokusno skupino

- 1. Ali predlagana modela ustrezata potrebam pri organizaciji svetovalnega dela za odrasle udeležence v poklicnem in strokovnem izobraževanju? Prosimo utemeljite.**

V kolikor je odgovor ne, kakšen model bi bil ustrezen po vaši presoji.

Kaj konkretno iz modela vam ne ustreza: zaposleni ali naloge ali delež (30% za svetovalno podporo) ali organizacijska oblika ali sodelovanje s šolsko svetovalno službo ali sodelovanje z zunanjimi inštitucijami,

- 2. Kateri pogoji bi morali biti zagotovljeni, da se svetovalna dejavnost v IO na srednjih šolah v ustreznem obsegu in vsebini udejanji v praksi? Prosimo utemeljite.**

Npr. finančna ureditev – kakšna; sistemska ureditev – kakšna; strokovna podpora s strani nacionalnih javnih zavodov – kakšna; drugo – kaj;

- 3. Ali bi želeli še kaj dodati, česar nismo omenili? (izbirno vprašanje)**